

TWEE

De Sociale Agenda leeft!
iets doen voor een ander is cool

De eerste keer

Veertig procent van de mentoren doet het voor het eerst: vrijwilligerswerk

Door Renza vertrouw ik mezelf weer

Jongeren over hun mentor

Het magazine over
mentoring in Nederland

Oranje Fonds
voor sociale initiatieven

Brengt ons bij elkaar.

Vrienden van het
Oranje Fonds vinden
dat we niet alleen
aan onszelf
moeten denken.

Word nú Vriend voor slechts € 20,= per jaar.

Dan steunt u sociale initiatieven zoals taalontmoetingen voor nieuwkomers. Kijk op ikwordvriend.nl of bel 0900 - 44 88 448 (lokaal tarief).

Oranje Fonds
voor sociale initiatieven

Brengt ons bij elkaar.

A close-up portrait of Ronald van der Giessen, a middle-aged man with short, graying hair, wearing a dark suit, white shirt, and a patterned orange tie. He is smiling slightly and looking directly at the camera. The background is dark and out of focus, showing some green foliage.

Mijn waardering voor
hun inspanningen
is groot

Foto: Erik van 't Woud

Ronald van der Giessen voorwoord

De afgelopen jaren heb ik een bijzondere traditie zien ontstaan. Duizenden vrijwilligers trekken er wekelijks op uit om duizenden jongeren te helpen de volgende stap te zetten in hun onderwijsloopbaan of carrière. Als mentor zijn zij vraagbaak, motivator en inspirator voor jongeren die niet vanzelfsprekend kunnen rekenen op extra aandacht van familie of vrienden. Veel van deze mentoren hadden vroeger ook graag iemand gehad die hen hielp met het leggen van nieuwe contacten, het vergroten van hun zelfvertrouwen en het creëren van een concreet toekomstperspectief. Nu zij een stevige maatschappelijke positie hebben, geven zij hun levenservaring graag door.

Je vertrouwen geven aan iemand die je niet kent, is niet eenvoudig. Zeker niet als je nog jong bent en niet goed weet wat je talenten zijn en hoe je die moet aanboren. Via verhalen van vrienden raken steeds meer jongeren ervan overtuigd, dat het leuk en nuttig is om op te trekken met iemand die je onvoorwaardelijk steunt. Die ook grenzen aangeeft als je het overzicht bent kwijtgeraakt.

In tientallen Nederlandse steden dragen mentorprojecten aan deze nieuwe traditie bij. Zij hebben een plek veroverd binnen scholen, zorginstellingen, gemeenten, sociale initiatieven en het bedrijfsleven. Mentorprojecten zijn bedoeld voor jongeren die (nog) niet voor professionele begeleiding in aanmerking komen, maar wel hulp nodig hebben. Of om de draad weer op te pakken als de professionele

begeleiding is beëindigd. Samen met de Prins van Oranje en Prinses Máxima bracht ik diverse werkbezoeken aan dergelijke inspirerende mentorinitiatieven.

Het Oranje Fonds initieerde in 2007 het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten vanuit het besef, dat een grote groep jongeren de boot dreigde te missen. Tegelijkertijd realiseerden we ons, dat veel burgers te motiveren waren om dit proces tegen te gaan. Door tijd, geld en kennis beschikbaar te stellen, hielpen we initiatieven te ontwikkelen waarin mentoren en mentees werden samengebracht. Met de lokale projectleiders hebben we triomfen gevierd en lessen geleerd. Nadat ze de betrokkenen van het eerste uur aan zich wisten te binden, was het voor hen vaak een kwestie van lange adem om definitief voet aan de grond te krijgen bij deelnemende partners. Mijn waardering voor hun inspanningen is groot. De getoonde volharding blijft de komende jaren van belang, nu de sociale sector met grote bezuinigingen wordt geconfronteerd.

In dit tijdschrift kunt u lezen over de resultaten en onze inzichten. Ik vind dat we flinke vooruitgang hebben geboekt, maar er zijn ook nog stappen te zetten. Met deze kleurrijke uitgave onderstreep ik dat mentoring het beste in mensen zichtbaar maakt en dat velen hun steentje kunnen bijdragen. Ik hoop dat ook u geïnspireerd raakt!

Ronald van der Giessen, directeur Oranje Fonds

INHOUD

Terugblik

- 8 Prinses Máxima op werkbezoek
- 9 Feiten en cijfers

Interviews

- 10 Iedereen een mentor
- 16 *Hoe flikken ze dat toch?* Twaalf projectleiders over hun mentorproject, tips en tops
- 23 *Een diploma!* Fuziah, Sadou, Arston en Samantha kijken terug
- 30 *Samen de marathon lopen.* Jongeren over hun mentor

Achtergrond

- 33 Kennisdossier: achtergrond en onderzoeksresultaten waaronder opiniestuk programmaleiders Oranje Fonds, in gesprek met onderzoeker Menno Vos en vragen aan hoogleraar Maurice Crul

Rubriek

- 14 *Pannenkoek uit India:* persoonlijke herinneringen
- 28 *Stoplicht op groen:* persoonlijke herinneringen

Columns

- 15 Ahmed Aboutaleb
- 22 Roos Moggré
- 29 Jochem Uytdehaage

Op de cover: Sabrina en Bianca. Foto: Robin Utrecht

Foto: Jeannette Schols

Tijdens een werkbezoek voor het Oranje Fonds aan een mentorinitiatief in Groningen, sprak ik met een aantal jongeren. Zij vertelden mij enthousiast over hun mentor. Dit contact maakte dat ze zich sterker voelen, eigen keuzes durven maken en hun leven weer op orde hebben. De ene jongere loopt nu stage, de andere maakt zijn school af. Weer een ander stapt over naar een hogere opleiding. Niet alleen de jongeren, ook de mentoren waren enthousiast. Voor hen was het een waardevolle ervaring. Het is prachtig om te zien dat een vrijwillige mentor het verschil kan maken in het leven van een jongere.

Prins van Oranje,
beschermheer van het Oranje Fonds

Rolmodellen voor de jeugd voor een betere toekomst

Klachten over 'de jeugd van tegenwoordig' zijn van alle tijden. In plaats van te klagen, kun je jongeren ook helpen door een rolmodel voor ze te zijn. Dat is het idee achter het vierjarig Stimuleringsprogramma Mentorprojecten van het Oranje Fonds. Doel: mentorinitiatieven verder ontwikkelen en methodieken verbeteren.

Inspiratie

Voor het Mentorprogramma laat het Oranje Fonds zich inspireren en voeden vanuit verschillende hoeken. Zowel de adviescommissie van het Oranje Fonds als de toenmalig Taskforce Jeugdwerkloosheid had veel vertrouwen in mentoring. Ook het wetenschappelijk panel dat zich boog over de Sociale Agenda (zie pagina 10) zag vrijwillige mentoring als een van de oplossingen voor urgente sociale vraagstukken.

Programma

Tijd: Ieder initiatief wordt vier jaar lang ondersteund. Want om een initiatief op te zetten en in te bedden in de lokale ondersteuningsstructuur voor jongeren, is een lange adem nodig.

Geld: Ieder initiatief krijgt gedurende die periode een bijdrage van gemiddeld € 75 duizend per jaar. Hiermee kunnen de organisaties projectleiders betalen, vrijwilligers werven en trainen, jongeren rekruteren en materialen ontwikkelen voor mentoring.

Kennis: De programmaleiders van het Oranje Fonds helpen de projectleiders bij het formuleren van doelen. Daarnaast bieden adviesbureaus Radar en Sardes praktische ondersteuning in de vorm van trainingen en coaching, passend bij de fase waarin het betreffende initiatief verkeert. Twee keer per jaar vinden bovendien bijeenkomsten plaats met workshops, presentaties en kennisuitwisseling tussen projectleiders onderling. Soms worden ook lokale samenwerkingspartners uitgenodigd om hun betrokkenheid bij het mentorinitiatief te vergroten.

Doel en opzet

In 2007 start het Mentorprogramma. De deelnemende mentorinitiatieven stimuleren jongeren om zoveel mogelijk uit hun opleiding te halen en te voorkomen dat ze afhaken. Tot 2007 zag het Oranje Fonds veel mentorinitiatieven komen en gaan; het werd tijd voor verankering. Het Oranje Fonds besluit om een ontwikkelprogramma op te zetten voor mentorinitiatieven in de grote steden. Het Fonds biedt ze tijd, geld en kennis om een vaste plek te veroveren in de lokale ondersteuningsstructuur voor jongeren. Het Oranje Fonds investeerde de afgelopen vier jaar in totaal ruim € 9,5 miljoen in dit programma.

Kennis vastleggen

Het Oranje Fonds wil de opgedane kennis vastleggen met het oog op toekomstige mentorinitiatieven. Daarom loopt er vanaf de start een grootschalig evaluatieonderzoek mee. De onderzoekers van het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW Groningen) gaan op zoek naar de succes- en faalfactoren bij het opzetten en uitvoeren van mentorinitiatieven. Zij onderzoeken ook wat de voorwaarden zijn voor het vergroten van sociale weerbaarheid van jongeren en het actief burgerschap van mentoren (meer over de resultaten van dit onderzoek vindt u op pagina's 37-39 in het interview met onderzoeker Menno Vos).

Fasering

Ieder jaar zetten de initiatiefnemers een volgende stap:

Jaar 1: opzetten van het initiatief, samenwerking zoeken met andere organisaties, aantrekken van een projectleider, ontwikkelen van materiaal en het werven van de eerste mentoren en mentees.

Jaar 2: de groei van het initiatief: meer mentees aan mentoren koppelen en de mentormethodiek verder uitwerken.

Jaar 3: resultaten en hun toegevoegde waarde presenteren, stappen zetten om de organisatie stevig te verankeren in de lokale structuur.

Jaar 4: alle inspanningen erop richten om de toekomst van het mentorinitiatief zeker te stellen, zowel financieel als organisatorisch.

Doelgroepen

De initiatieven richten zich vooral op jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, die moeite hebben met hun schoolwerk en weinig steun krijgen van hun omgeving en/of sociale netwerk.

Resultaten

Van de 27 initiatieven lukt het er 24 om tot het einde mee te draaien in het Mentorprogramma. Gezamenlijk helpen ze in totaal 4.222 jongeren aan een mentor en geven ze hen zo een betere kans op een goede toekomst. Ook worden de succes- en faalfactoren van mentorinitiatieven ontdekt en vastgelegd voor toekomstige initiatieven.

Op 15 september 2010 bezoekt Prinses Máxima op het ROC ASA in Amersfoort de mentorinitiatieven Coach & Cootje, Coach & Co PRO en Coach & Co. De initiatieven voorkomen uitval, vergemakkelijken de overstap van de basisschool naar de middelbare school en begeleiden jongeren naar beroepswijs of een baan.

1 Een spannend moment voor de leerlingen van Coach & Co: de Prinses een hand geven. De jongeren vertellen de Prinses enthousiast hoe coaching hun leven veranderde.

Prinses Máxima op werkbezoek

Prinses Máxima bezocht 2 november 2010 op het Bonhoeffer College in Enschede het mentorinitiatief Face2Face. Daar sprak ze met jongeren en initiatiefnemers.

2 Een jongere vertelt de Prinses wat haar mentor voor haar betekent.

3 De Prinses in gesprek met de initiatiefnemers en een aantal vrijwillige mentoren.

4 Bij vertrek uit Enschede maken jongeren nog snel even een foto van de Prinses.

Het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten bereikte 4.222 jongeren en mobiliseerde 3.707 vrijwilligers (mentoren).

Er zijn evenveel meisjes als jongens gekoppeld aan een mentor.

De meeste mentees zitten op het vmbo (38%) of het mbo (30%).

De mentees zijn tussen de 10 en 23 jaar; de gemiddelde leeftijd is 16,8 jaar.

36% van de mentoren heeft nog niet eerder vrijwilligerswerk gedaan.

Van de mentoren is 63% vrouw, 76% hoog opgeleid, 81% autochtoon. Een mentor is gemiddeld 39,8 jaar oud.

43% van de mentees heeft een andere culturele achtergrond of is bicultureel (ouders elders geboren).

71% van de mentorkoppels sluit het traject succesvol af.

Van de mentoren heeft 54% een betaalde baan, 22% studeert en 7% is gepensioneerd.

Van de jongeren die het traject niet afmaken is bij een op de drie de reden het gebrek aan motivatie.

75% van de mentoren geeft na afloop van een koppeling aan opnieuw mentor te willen worden.

Het Oranje Fonds investeert € 9,5 miljoen in het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten.

Iedereen een mentor!

de geboorte van een trend

Succes heeft vele vaders; het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten is daarvan een mooi voorbeeld. Het kwam uit de bus als beste oplossing voor een van de meest urgente sociale thema's op de Sociale Agenda: kinderen helpen hun talenten te ontplooiën. De Sociale Agenda was het gezamenlijke initiatief van de Volkskrant, de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling en het Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken, dat tot doel had de meest prangende sociale vraagstukken te agenderen en op te lossen. Yvonne Zonderop was namens de Volkskrant nauw betrokken bij de Sociale Agenda. Ze blikt terug met betrokkenen en deskundigen: Micha de Winter, Elly van Kooten, Hans Vermeer en Ronald van der Giessen. Hoe is het gegaan? En hoe nu verder?

v.l.n.r. op de foto: Micha de Winter is hoogleraar Pedagogiek aan de Universiteit Utrecht. Elly van Kooten is directeur Maatschappelijke Ondersteuning bij het Ministerie van VWS. Hans Vermeer is oud-directeur van een sociaal onderzoeks- en ontwikkelingsbureau. Ronald van der Giessen is directeur van het Oranje Fonds.

De Sociale Agenda werd opgesteld in 2005 en 2006. Dat was een sombere tijd.

Micha de Winter: "Het was de tijd van de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh. Er heerste oprecht sociale onrust in het land."

Elly van Kooten: "Ministers zeiden dat we het goede voorbeeld moeten geven, zorgen dat allochtone jongeren een baan krijgen."

Hans Vermeer: "We werden ons ervan bewust dat verbanden erodeerden. Ik kom uit de Rotterdamse deelgemeente Charlois. Als ik terugging, herkende ik het niet meer van vroeger."

De Sociale Agenda probeerde iets positiefs te brengen. Het liet lezers en wetenschappers nadenken over de beste oplossingen voor het minste geld. 'Iedereen aan de onderkant een mentor' stond nummer 1 op de Sociale Agenda. Het idee werd ingebracht door socioloog Godfried Engbersen.

Ronald van der Giessen: "Dat praktische karakter was nieuw, ik kon dat goed gebruiken. Wij waren bezig met de vraag: wat wil het Oranje Fonds zijn? We wilden oplossingen bieden waaraan iedereen wat had en die niet politiek beladen waren. Via de

Tekst: Yvonne Zonderop Foto's: Charlotte Bogaert

Sociale Agenda kregen we gratis beleidsadvies met het kwaliteitsstempel van een wetenschapper.”

Elly van Kooten: “De Taskforce Jeugdwerkloosheid, waar ik toen werkte, was bedoeld om kansarme jongeren aan werk te helpen. Maar veel jongeren liepen vast op school en haakten daardoor af. Daar was weinig aandacht voor. Wij vroegen ons af: hoe kun je jongeren helpen de juiste keuzes te maken? Toen hebben de Taskforce en het Oranje Fonds de handen ineen geslagen. Prinses Máxima heeft in de Ridderzaal de eerste cheques overhandigd.”

De opzet paste in de tijdgeest, nietwaar? Vraag mensen of ze willen helpen, spreek ze individueel aan.

Micha de Winter: “Die trend is alleen maar belangrijker geworden. We moeten nadenken over de verhouding tussen wat de overheid doet en wat burgers zelf kunnen. Wie doet wat? De economische crisis maakt dit vraagstuk enkel acuter. Burgers krijgen een grotere taak, ook wat betreft jeugd en opvoeding. Daar zitten goede kanten aan. Ik heb veel maatjes gesproken die mentor waren van een

jongere. Ze vonden dat heel interessant. Je spant je in en vervolgens zie je resultaat. Zo wil je dat de civil society werkt.” (Maatjesinitiatieven koppelen een vrijwilliger aan een deelnemer die wat extra hulp kan gebruiken. De vrijwilliger is coach, mentor of maatje-red.).

Hans Vermeer: “Maar liefst de helft van de deelnemers aan de maatjesprojecten had als motivatie: ‘Ik wou dat ik zelf vroeger een mentor had gehad, dan had ik andere beslissingen genomen.’ Het vrijwilligerswerk verschieft van kleur, dat blijkt uit het aanbod. Daarnaast is er minder interesse in langdurig commitment en het moet niet alleen nuttig, maar ook leuk zijn om te doen. Bij mentorprojecten heeft veertig procent van de mentoren nooit eerder vrijwilligerswerk gedaan. Je moet denken aan drukbezette mensen die er tijd voor reserveren in hun agenda.”

Elly van Kooten: “Wederkerigheid zal de komende tijd belangrijker worden. Ook de Raad voor de Volksgezondheid stelt dat in zijn advies. Je ontvangt steun van de overheid vanwege je handicap, maar je kunt er ook iets voor terug doen. Het versterkt de eigenwaarde, dat is er goed aan.” »

Toen jongeren
elkaar onder-
ling gingen
vertellen dat
zo'n mentor
best leuk was,
heeft het
project vleugels
gekregen.

Ronald van der Giessen

En de jongeren moesten het zelf zien zitten. Was dat lastig?

Ronald van der Giessen: “We moesten voorkomen dat mentoring als jeugdzorg werd beschouwd. Toen jongeren elkaar onderling gingen vertellen dat zo’n mentor best leuk was, heeft het project vleugels gekregen. Ik heb veel ouders gesproken. Een op de twee zei: ‘Het is gelukkig geen jeugdzorg.’ Daarvan moest ik ze verzekeren.”

Micha de Winter: “Onderwijsinstellingen zijn enorm grootschalig. Dat heeft onherroepelijk zijn weerslag op de ontwikkeling en kansen van jongeren. Die willen kennen en gekend worden. Ze hebben sociale verbinding nodig, geen anonimiteit en protocollen. Jongeren groeien pas als er mensen in hun omgeving zijn voor wie ze gaan. Maar dat hebben we weggeorganiseerd. En hoe krijgen we dat terug? Mentorprojecten hebben pas echt succes als ze ons leren dat maatjes en vrijwilligers op school er gewoon bij horen.”

Is het onderwijs in staat tot verandering?

Elly van Kooten: “Ik heb het altijd vreemd gevonden dat scholen geld kregen van minister Van Bijsterveldt om te achterhalen of hun voormalige scholieren wel of geen baan hadden bemachtigd. Iedere basisschooldirecteur weet waar zijn kinderen terecht zijn gekomen, waarom weet men dat niet in het vervolgonderwijs?”

Micha de Winter: “We zijn gewend geraakt om dit soort vragen op te lossen met monitorsystemen, dus op de technocratische manier. Maar daarmee zijn we aan het fundament van het probleem voorbijgegaan.”

Hans Vermeer: “Het doet me denken aan de hulpverlener die samen met een hulpbehoevende een volkstuin ging beheren. Dat paste niet in het protocol. Maar het was de enige manier om de cliënt tot hulpverlening te verleiden. Zoiets laat zien dat je een ander soort beleidsinstelling van de organisatie verlangt.”

Micha de Winter: “Er is heel veel beleid dat onbedoeld initiatieven ontmoedigt. Zowel bij de overheid als bij de scholen. Als vrijwilliger denk je dan: wat moet ik met al die trajecten en protocollen?”

Er komt een nieuwe balans in de zorg van de gemeente en de zorg van mensen zelf.

Elly van Kooten

Goed gebekt

Mentorprojecten snel van de grond krijgen ging niet altijd gemakkelijk. Het onderwijs, welzijnswerk, gemeenten en bedrijven moesten enthousiast gemaakt worden. Partijen moesten met elkaar en met vrijwilligers samenwerken. Vooral dat laatste viel niet mee. Sommige professionals zagen goedgebekte vrijwilligers als een bedreiging.

Ronald van der Giessen: “Projectleider Niels van Zeven en ik hebben ons de eerste jaren het vuur uit de sloffen gelopen om partijen die je nodig hebt, ervan te overtuigen dat ze elkáár nodig hebben. Want een school kan best enthousiast zijn over een mentorproject, maar dat maakt die school nog niet geschikt om een goed systeem op te tuigen. En de gemiddelde vrijwilliger wil liever niet bij een anoniem groot onderwijsinstituut aangesloten zijn. Dus je hebt al gauw drie of vier partijen nodig om het mentorinitiatief te laten werken.”

Het draagvlak voor een beter functionerende civil society ontstaat niet vanzelf.

Micha de Winter

Hoe krijg je al die verschillende partijen dan toch bij elkaar?

Hans Vermeer: “De vrijwilligers willen graag, dat blijkt uit hun motivatie.”

Elly van Kooten: “Maar dan moet er wel iemand op school zijn die je vraagt of uitnodigt. Het hangt vaak van de persoon af.”

Ronald van der Giessen: “Eigenlijk zijn er drie varianten. Er zijn steden met een belangrijke studentengemeenschap, waaruit je gemakkelijk mentoren rekruteert. Daarnaast zijn er steden waar het internationaal bedrijfsleven zetelt, en die hun medewerkers in staat stellen vrijwilligerswerk te doen. En dan heb je steden waarin dat ontbreekt en die echt zelf iets moeten opzetten. De situatie in Helmond verschilt echt van die in Utrecht. In Rotterdam heeft bijvoorbeeld Unilever van meet af aan op de bok gezeten.”

Is dit een aanpak voor de nabije toekomst?

Ronald van der Giessen: “Ik denk het wel. Mensen steken elkaar aan, zeker na verloop van tijd. Gepensioneerden zijn gezonder en slimmer dan ooit. En ze hebben tijd!”

Elly van Kooten: “Ik spreek mensen die zeggen: ik wil later niet in een verpleegtehuis, hoe kunnen we onze zorg zelf organiseren? Er komt een nieuwe balans in de zorg van de gemeente en de zorg van mensen zelf. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning is daar al een uiting van.”

Hans Vermeer: “Maar een zekere professionele coördinatie blijft nodig, lijkt mij. Wie bewaakt de voortgang van de mentorprojecten als het Oranje Fonds zijn rol als geldschieter terugschroeft?”

Micha de Winter: “Ik klink misschien naar, maar is het niet raar om weer meteen over geld te beginnen? We hebben het toch over een civil society-benadering? Het moet weer normaler worden om iets te doen voor iemand anders. Als je alles van tevoren organiseert, is de kans levensgroot dat je het initiatief juist onderdrukt. Structurele financiering is de doodlopende weg.”

Van jong tot oud een mentor

In september 2012 startte het programma Kansen Voor Jongeren. Jaarlijks haken meer dan 30 duizend leerlingen voortijdig af. Het programma ondersteunt sociale initiatieven die jongeren van 18 – 23 jaar stimuleren om alsnog een startkwalificatie te behalen. In het project werkt het Oranje Fonds samen met grote bedrijven. Deze stellen bijvoorbeeld kennis, stageplaatsen, leerwerktrajecten en vrijwilligers ter beschikking om de kansen voor jongeren te vergroten.

Ronald van der Giessen: “Deze manier van burgerschapsinzet mobiliseert. We zien altijd blijie mensen.”

Micha de Winter: “Met alle respect, maar je kunt heel

De vrijwilligers willen graag, dat blijkt uit hun motivatie.

Hans Vermeer

gefrustreerde mentoren ontmoeten. Heb je er ontzettend veel energie en liefde in gestoken, doet zo'n jongen toch mee aan een overval op een tankstation. Dat is het echte leven, dat maakt het ook interessant. Veel jongeren hebben minder goede vooruitzichten dan hun ouders, dat is een reële frustratie.”

Elly van Kooten: “Ik verwacht de komende jaren alleen maar meer verschillende soorten mentoring. Denk aan eenzaamheidsbestrijding voor ouderen, daar ligt een enorme uitdaging. Al die kleine gezinnen van tegenwoordig kunnen dat niet meer zelf oplossen. Ik hoorde laatst van een Japanner die in Engeland woont en op de Britse ouders van een collega let, terwijl deze Britse collega in Japan verblijft en daar diens ouders bezoekt. In een vergrijzende maatschappij hebben niet alleen jongeren, maar ook ouderen maatjes nodig. Ik hoop dat het welzijnswerk daarop inhaakt.”

Micha de Winter: “En het onderwijs! Ik denk dat we in het kader van burgerschapsvorming kinderen moeten leren om iets te doen voor anderen waar je zelf ook van leert. Het draagvlak voor een beter functionerende civil society ontstaat niet vanzelf. Laat kinderen naar het bejaardentehuis gaan om spelletjes te doen. Of laat ze elkaar mentoren.”

Elly van Kooten: “Op de school van mijn kinderen gebeurt dat al.”

Hans Vermeer: “Ik zie het ook om mij heen. Een vriend van mij is terminaal. Hij kan de kookluchtjes van zijn vrouw niet meer verdragen. En dus koken mensen in de buurt; er is zelfs een schema gemaakt. Op het moment dat het niet meer nodig is, ebt het weer weg.”

Micha de Winter: “Lilian Linders schreef een proefschrift waaruit blijkt dat heel veel mensen bereid zijn iets voor de ander te doen. De moeilijkheid zit 'm in het vragen.”

Elly van Kooten: “Er is veel vraagverlegenheid.”

Ronald van der Giessen: “Dan is het des te prettiger als je tegelijkertijd iets te bieden hebt. Dan durf je gemakkelijker iets te vragen. Dat is wederkerigheid in de praktijk.” ◀

6X persoonlijk alledaags

Persoonlijk contact ontstaat soms via de gewoonste dingen. Zes herinneringen aan mentees.

Tekst: René van der Meer Foto's: Ruud Pos

1

1 Rockin' in the Free World

Rob: "Frank en ik houden van gitaarmuziek, maar hij kende Neil Young niet. Ik heb hem meteen een cd gegeven. Hij wijst mij op bands die ik niet ken."

2

2 Een nieuw bericht

Anne: "Op een dag stuurde Ricco mij een sms'je, waarin hij liet weten over te zijn naar het derde schooljaar. Ik had de verdere dag een goed humeur."

3

3 Cappuccino Art

Bianca: "Sabrina en ik spreken vaak af op een terras en bestellen dan altijd cappuccino. Ondertussen nemen we de zaken door waarmee ik Sabrina kan helpen."

4

4 Gecontroleerde chaos

Bas: "Samen met Vincent maak ik lijstjes. Bijvoorbeeld van praktische zaken, zoals de rekeningen die hij moet betalen. Ik zie dat hij er overzicht en zelfvertrouwen van krijgt."

5

5 Pannenkoek uit India

Marjolein: "Vallari komt uit India en kent sommige Nederlandse gerechten nog niet, maar het pannenkoekenmeel op mijn aanrecht herkende ze meteen. Nu bakken we regelmatig samen pannenkoeken."

6

6 Thee voor twee

Janneke: "Ilse en ik dronken altijd thee. Rooibos in een rode mok met witte stippen. Ondertussen bespraken we van alles."

Een klein zetje in je jeugd kan een groot verschil maken

Ahmed Aboutaleb column

In mijn leven heb ik een aantal mentoren gekend. Echte mentoren, zoals studiebegeleiders op school, mensen die beroepshalve mentor zijn. Maar even zo goed mensen die zichzelf er niet eens van bewust waren dat zij een mentorrol vervulden.

Ik noem de onderwijzer in het dorp waar ik opgroeide. Hij wist mijn grootvader ervan te overtuigen dat ik naar school moest. En op die lagere school heeft meneer Seralli mij de liefde voor studie bijgebracht en gevoel voor poëzie. “Kennis is zonneschijn en een gebrek aan kennis is als wandelen in het donker”, zei hij.

Voor de middelbare school moest ik naar de stad en had ik onderdak nodig. Bij een tante en een oom, die zijn geld verdiende als nachtwaker, mocht ik logeren. Hoewel zij het niet breed hadden, ontbrak het mij aan niets en kon ik doorleren. Mede dankzij hun zorg en toewijding heb ik mijn middelbareschooldiploma gehaald.

Toen ik net in Nederland was, dacht ik nog dat ik een alfaleerling was. Maar meneer Kaptein van de Its wees mij er op dat ik ook aanleg had voor bètavakken. Toen ik eindexamen Its deed en een tien haalde, kreeg ik echter geen compliment van hem. “Dat betekent alleen maar dat het onderwijs beneden je niveau ligt”, zei hij. Daarna ben ik naar de mts en de hts gegaan.

Zo kan ik nog veel meer personen opnoemen die mij op het juiste moment een zetje gaven, een inzicht. En dat is volgens mij precies wat een mentor moet doen. Talenten zien waarvan je soms zelf niet eens wist dat je ze had. Mentoren zijn er in soorten en maten. Maar het belangrijkste is dat een mentor niet kijkt naar je afkomst, maar naar je toekomst. Een klein zetje in je jeugd kan enorm veel verschil maken als je eenmaal groot bent.

Ahmed Aboutaleb, burgemeester van Rotterdam

Hoe flikken ze dat toch?

bestaansrecht mentorprojecten overtuigend bewezen

De mentorinitiatieven hebben hun bestaansrecht ruimschoots bewezen. De meesten gaan dan ook door: zij slaagden erin vervolgfianciering te vinden. Door het hele land begeleiden duizenden bevlogen vrijwilligers net zoveel jongeren op weg naar een opleiding of hielpen bij het opbouwen van een vriendenkring. Hoe kregen ze dat voor elkaar? Daarover heeft elke organisatie haar eigen verhaal.

Face2Face / Enschede Dicht bij elkaar

“Als je echt architect wilt worden, moet je op de havo blijven”, waarschuwden zijn leraren. Aziz wilde niets liever, maar hoe? Taalproblemen zorgden voor slechte cijfers. Zijn permanente boosheid maakte dat hij met iedereen overhoop lag.

Maar hij zit nog steeds op de havo en doet het een stuk beter. Samen met zijn mentor – een levenswijze studente, nauwelijks ouder dan hijzelf – pakte hij zijn boze buien en taalachterstand aan.

Een belangrijke succesfactor van Face2Face is volgens projectleider Jenny Draaijer juist dat geringe leeftijdsverschil tussen mentor en mentee. “Ze staan dicht bij elkaar. Dat schept een band, om samen problemen aan te pakken.”

Zo’n 200 jongeren van 12 tot 23 jaar zijn inmiddels op zo’n manier geholpen door het Enschedese mentorproject, dat in 2009 op verzoek van de gemeente werd opgezet door Humanitas. Die blijft het project omarmen, constateert Draaijer. “Ambtenaren staan er 300 procent achter, omdat ze zien dat jongeren er baat bij hebben.”

Tip

- Laat vrijwilligers een logboek bijhouden.

Top

- Ruime ervaring van Face2Face in werken met vrijwilligers zorgt snel voor de juiste match.

Coach4U / Sittard - Geleen

Een Begrip in de regio

Stralend stapt het meisje in het winkelcentrum op Rien Hochstenbach af: “Ik ben geslaagd!” Bij dit soort ontmoetingen ziet de projectleider van Coach4U de waarde van het mentorproject voor jongeren in de westelijke mijnstreek. Niet voor niets is Coach4U een begrip geworden in de regio, vindt Hochstenbach: “Steeds vaker signaleren zorgadviesteams en leerplichtambtenaren jongeren die gebaat zouden zijn bij Coach4U. Het project begint een vast item te worden op agenda’s van organisaties en bedrijven die bij jongeren betrokken zijn.” Er is hard gewerkt met als resultaat een groeiend aantal matches. De pakkende website waarop DJ Van Velzen en de driemaandelijke strip Ahmed en Paulette te vinden zijn, dienden om jongeren en (aspirant) coaches te werven en aan zich te binden. Coach4U startte in Sittard-Geleen en wil nu uitbreiden naar omringende gemeenten die bereid zijn geld te steken in het project. Ook bedrijven willen investeren, zodat het project zich in de toekomst verder kan ontwikkelen.

Tips

- Zorg voor pakkende PR, zoals een stripverhaal op de website.
- Zorg voor goede monitoring.

Top

- Dankzij matches op maat is Coach4U een begrip in de regio.

Benefits for Kids / Rotterdam Talent niet verspillen

Dagenlang zit hij achter de computer. Een briljante whizzkid. Maar ook een eenzelgänger. Zijn mentor laat hem kennismaken met de burgemeester. De burgervader vertelt hoe belangrijk contacten zijn: in zijn eentje had hij het nooit zover geschopt. Kinderen tot hun recht laten komen en ze helpen hun talenten te ontplooien, zijn speerpunten van het Rotterdamse Benefits for Kids.

“Een kind uit groep vijf is nog gemakkelijk bij te sturen”, weet directeur Wilma Gillis-Burleson. Benefits for Kids richt zich op jongeren van acht tot vijftien jaar. Gillis-Burleson noemt de samenwerking met topbedrijven en toporganisaties een bijzonder kenmerk van haar organisatie. Het mes snijdt aan twee kanten: “De mentoren zien een andere kant

van de samenleving; kinderen verbreden hun horizon, waardoor ze keuzes leren maken.’ Benefits for Kids, dat gemeentesubsidie en geld van bedrijven en fondsen ontvangt, hoopt ook op ondersteuning van vermogende particulieren. Gillis-Burleson: “Die zouden zo een mooie maatschappelijke bijdrage kunnen leveren.”

Tip

- Zet de organisatie zakelijk op, ook al draait het om sociaal-emotionele vaardigheden.

Top

- Medewerkers van grote bedrijven en kinderen inspireren elkaar over en weer.

Goal! / Amsterdam Exclusief!

Onderuitgezakt, kauwgom vermalend, petje op zijn dreadlocks. Zo zat hij erbij tijdens het intakegesprek. Een halfjaar later betreedt hij, nog steeds met dreadlocks maar zonder petje en kauwgom, het Concertgebouw samen met zijn mentor: een gedistingeerde bankmanager. Een merkwaardig, maar gouden duo. Sinds zij hem begeleidt volgt hij met succes een opleiding en voelt hij zich veel gelukkiger.

Dit fraaie resultaat van de exclusieve aandacht van een mentor voor een mentee, kenmerkt Goal! Dat zegt projectleider Rita Schreurs. "Door het opgebouwde vertrouwen zie je kauwgom en petje uiteindelijk verdwijnen. Jongeren voelen dat iemand, los van school en ouders, openstaat voor hun problemen. Niet als hulpverlener, maar als maatje."

Het succes van Goal! is groot. Van de honderd in 2011 ingeschreven mentees bereidt tweederde zich voor op het eindexamen, enkelen stroomden door naar het hbo.

Het ROC Amsterdam in Zuidoost behoedt de jongeren al sinds de start van het project in 2004 voor afglijden, door hen te koppelen aan mentoren uit het bedrijfsleven. De organisatie hoopt daarom dat jeugdzorgorganisaties Goal! in de toekomst willen financieren.

Tips

- Zorg voor goede scholing voor mentoren.
- Bewaar afstand als mentor.

Top

- Mentor en mentee koesteren de goede band die ze met elkaar hebben.

Jongerencoaching / Eindhoven Cool

Werk, geld, huisvesting. De eisen van jongeren zijn heel concreet, weet Eveline Meister van het MKB en projectleider van Jongerencoaching Eindhoven. Dat vraagt ook om een concrete aanpak. MKB Eindhoven benut haar regionale netwerk: scholen zorgen voor opleidingen, bedrijven voor werk en stages, woningcorporaties voor huisvesting. "Zo kunnen we de eisen sneller inwilligen dan de reguliere hulpverlening, waarin jongeren zo teleurgesteld zijn", zegt Meister. "Bij ons melden jongeren zichzelf."

Jongeren worden gekoppeld aan coaches, die geworven worden binnen het MKB-netwerk. De coaches beschouwen dit als een mooie vorm van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het project is inmiddels verankerd in de stad, merkt Meister. "Jongeren weten ons steeds beter te vinden. Samen met hun coach vinden zij een passende opleiding of baan."

Investeren in Jongerencoaching Eindhoven betekent voor bedrijven investeren in toekomstig personeel, signaleert Meister. "Sommige bedrijven doen dat al, het worden er in de toekomst meer."

Tips

- Benadruk dat het cool is om gecoacht te worden.
- Werk samen met stoere organisaties, zoals profvoetbalclubs.

Tops

- Het uitgebreide netwerk van bedrijven, onderwijsinstellingen, welzijnsorganisatie en woningcorporaties kan snel en efficiënt inspelen op vragen en behoeften van jongeren.
- Jongeren die dreigden af te glijden hebben nu een huis en een baan.

KANS 050 / Groningen Liever in de kroeg afspreken

"Heb je dat helemaal vrijwillig voor mij over?" Jongeren kunnen soms niet bevatten dat mentoren moeite doen om maatwerk te leveren. Het is illustratief voor de aanpak van KANS 050. KANS 050 coacht jongeren uit de provincie Groningen en helpt ze hun schoolloopbaan succesvol af te sluiten. Informeel, geen wachtlijsten, afspraken liever in de kroeg dan op kantoor op tijden die jongeren goed uitkomen. "De jongere staat centraal." Dat motto is de kracht van KANS 050, meent projectleider Marian Feitsma. "De mentor vertegenwoordigt uitsluitend het belang van de jongere, onafhankelijk van school, ouders en hulpverleners." En dat werkt. KANS 050 startte vier jaar geleden in de stad Groningen met als doel samen met organisaties uit het onderwijs en bedrijfsleven schooluitval tegen te gaan. Nu wordt de hele provincie bediend. Het aantal mentoraten groeide; ruim 150 jongeren vonden een opleiding. In de toekomst zal KANS 050 proberen om met de inzet van zoveel mogelijk vrijwilligers de kosten te drukken. Feitsma: "Al jaren loopt KANS 050 vooruit op de wens van de overheid om de eigen kracht van mensen te benutten."

Tip

- Investeer als vrijwilligersorganisatie in professionele ondersteuning van vrijwilligers door bijvoorbeeld welzijnsorganisaties.

Top

- De leefwijze van jongeren als uitgangspunt nemen werpt vruchten af.

Matching Talents / Almere Pittige tante

Plichtmatig en in zichzelf gekeerd, volgde zij het vmbo. Samen met haar coach kwam ze erachter dat ze meer in haar mars had. Haar droom was: tv-regisseur worden! Nu volgt zij een hbo-studie Media en Entertainment. "Een pittige tante, die zich nu wel durft te uiten", zo omschrijft projectleider Aranka Verheugd haar. Ze vormt voor Verheugd het levende bewijs van het bestaansrecht van Matching Talents. Sinds de start van Matching Talents in 2008 is de schooluitval in Almere afgenomen. Was het percentage destijds 21%, nu ligt dat zelfs onder de 10%. "Gaaf om hierin één van de radertjes te zijn", vindt Verheugd. Zij ziet de directe benadering van jongeren op scholen en de oplossingsgerichte werkwijze als een van de belangrijke pijlers: "We laten jongeren zelf kiezen en ze weten ons te vinden." Matching Talents wordt mede gesubsidieerd door de gemeente Almere. Voor de toekomst worden de mogelijkheden onderzocht voor financiële steun vanuit het onderwijsveld en bedrijfsleven. "We zijn interessant. Als vrijwilligersorganisatie besparen wij ook geld."

Tips

- Geef vrijwilligers ook organisatorische taken.
- Sluit je aan bij lokale organisaties (bedrijven, scholen, welzijnsorganisaties), verknoop dat netwerk, zodat jongeren de mogelijkheid van coaching sneller in het vizier krijgen.

Top

- Oplossingsgericht werken is een belangrijke pijler.

Route 27 / Dordrecht

Marktgericht denken

Werkloosheid, dreigende dakloosheid, schuldenlasten en verslavingsproblemen... Voordat jongeren aan een mentor worden gekoppeld, moeten deze problemen zijn opgelost. Samenwerking met ketenpartners op het gebied van onderwijs, welzijn en bedrijfsleven is hierbij belangrijk. Vraag en aanbod worden zo sneller op elkaar afgestemd. Route 27 werkt samen met een groot netwerk van scholen, bedrijven en welzijnsinstellingen. Deze samenwerkingsvorm noemt projectleider Yvonne Worung de meerwaarde van Route 27. "Naast mentorbegeleiding zijn ook professionele kennis en kunde essentieel om jongeren met complexe problematiek te ondersteunen."

Route 27 startte in 2011 als pilot in het Dordtse ROC Da Vinci en richtte zich op jongeren in de Drechtsteden. De bovengenoemde ketensamenwerking biedt interessante mogelijkheden voor toekomstige financiële ondersteuning, als Route 27 zichzelf moet bedruipen. Gedacht wordt aan de oprichting van een stichting waarin Route 27 de ketenpartners tegen betaling de expertise van mentoren aanbiedt: marktgericht dus. Een concreet plan is in de maak.

Worung: "Zo'n zakelijke aanpak is heel vernieuwend."

Tips

- Check of een jongere echt zelf een mentor wil.
- Trek voldoende tijd uit om problemen op te lossen.

Top

- Samenwerking met ketenpartners, bedrijfsleven en vrijwilligers biedt garanties voor continuering.

School's cool / Nijmegen Kwetsbare kids!

Matrasje op de kale vloer. Zonder ontbijt naar school. "Hoe kan een kind zich in zo'n omgeving ontwikkelen?" De thuissituatie van hun mentees raakt de mentoren van School's cool. Met heel hun hart zetten ze zich in voor de toekomst van deze kwetsbare kids. Vanaf groep acht tot en met de eerste jaren in het voortgezet onderwijs helpen zij kinderen de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs te overbruggen. Daarbij betrekken ze ook de ouders.

"Mentoren zijn vertrouwenspersonen die kinderen bijstaan", zegt projectleider van het Nijmeegse initiatief Carla Nelen. "Ze helpen plannen, of nieuwe vriendjes maken. Zij bewegen mee met wat kinderen nodig hebben, totdat zij zelf verder kunnen." Nelen ziet

kinderen opbloeien: "Ze presteren goed, doordat ze zich sterker voelen."

Het project heeft naam gemaakt. Nelen hoopt dat dit project kan blijven voortbestaan met financiële steun van partijen die belang hebben bij investeren in toekomstig talent: "We onderhandelen met gemeente en bedrijven."

Tips

- Wacht niet tot alles perfect geregeld is, maar begin gewoon.
- Gebruik sociale media.

Tops

- Mentoren zien kinderen opbloeien.
- Vriendschappen tussen verschillende culturen zien ontstaan.

U2Connect / Utrecht Leegte

Hij was dakloos, zijn leven lag in puin. Vanaf het moment dat hij samen met zijn mentor structuur wist aan te brengen in de chaos, zet hij zich in voor voormalige lotgenoten. Het schetst de noodzaak van U2Connect: een samenwerkingsproject van adviesbureau Alleato en Jeugdhulpverleningsinstelling Titan. Sinds U2Connect dit jaar ophield te bestaan, is er helaas geen mentoringaanbod meer voor Utrechtse probleemjongeren tussen 12 en 27 jaar. Projectleider Justine Anschutz somt problemen op die het project ondervond: "Het begon al moeilijk. We hadden weinig ervaring met mentoring en moeite om de juiste partners te vinden. We lieten te weinig zien welke resultaten we behaalden. Jeugdzorgorganisaties waren geen

vrijwilligers gewend en durfden nauwelijks jongeren onze kant uit te sturen." Pas in het derde jaar ging het project lopen, mede dankzij een online datingsysteem, waarbij jongeren zelf hun mentor konden kiezen. Maar het vereiste aantal koppels werd niet gehaald. De financiering stopte. "Zonde", treurt Anschutz, "zonder die langdurige opstartproblemen hadden we kunnen bloeien."

Tips

- Monitor je resultaten, laat ze zien.
- Zoek vanaf het begin meerdere financiers.

Top

- Een online matchingsysteem in de vorm van internetdating werkt goed.

Match Mentorproject / Helmond Eyeopener

Een jaar geleden stond hij vooraan als er rottigheid werd uitgehaald. Nu loopt hij weg als zijn vrienden een winkeldiefstal beramen. En op school doet hij het goed. "Zijn matchmentor zette hem op het goede spoor", constateert Match Mentor-projectleider M'hamed Yahia. "Hij is gaan nadenken, toen zij hem de gevolgen van groepsdruk voorspiegelde: een lager onderwijsniveau."

Yahia ziet dat als een belangrijke functie van de matchmentoren, zoals de mentoren hier genoemd worden. "Uitgaan van de leefwereld van de jongere. Als maatje, op gelijke voet, eyeopeners geven. Niet als hulpverlener, ouder of docent. Het mentorschap is een aanvulling, een cadeautje." Maatwerk is hierbij cruciaal. "Een standaardlijst werkt niet", weet Yahia, "karaktereigenschappen en voorkeuren zijn leidend." Het negen jaar geleden opgezette project wordt breed gedragen in Helmond. De gemeente neemt de financiering op zich en er bestaan uitbreidingsplannen naar omringende gemeenten. Yahia: "Een bewijs dat het heel erg leeft."

Tips

- Creëer draagvlak binnen onderwijs en bedrijfsleven.
- Houd de lijnen tussen school en ouders kort.

Top

- Matchen als synoniem voor maatwerk.

Coach & Cootje en Coach & Co PRO / Amersfoort Toverformule

"Wat ben ik dan rijk", verzuchtten coaches na een huisbezoek. Projectleider van Coach & Cootje Yteke Braaksma vindt de drive van gesetelde Amersfoorters om jonge kansarme stadgenoten te helpen mooi. Coach & Cootje verkleint de overstap van basis- naar voorgezet onderwijs door de benodigde vaardigheden te helpen ontwikkelen. Echte, persoonlijke aandacht is essentieel, en dat ontbreekt in sommige gezinnen, weet Braaksma. "Doordat ouders moeten overleven, worden kinderen soms te weinig gestimuleerd, waardoor ze ondermaats presteren." Zoals de jongen die een schooladvies onder zijn niveau kreeg, maar nu met de steun van zijn coach naar het gymnasium kan. Of neem dat teruggetrokken meisje, dat nu schittert op het toneel. Braaksma: "Doordat die kinderen worden bevestigd, zie je ze vooruitgaan."

Datzelfde constateert Carianne Keus, projectleider van Coach & Co PRO, dat zich richt op jongeren van 16 tot 23 jaar. Maatwerk en persoonlijk contact: dé toverformule om barrières te slechten. "Het werkt als een coach echt naast de jongere staat en als rolmodel fungeert. Op die manier lukte het een van onze jongens om de deelcertificaten te halen, die hij nodig had voor de hbo-opleiding International Business & Languages."

Beide projectleiders roemen de inzet van de vrijwilligers en de contacten met bedrijven: "Die willen betrokken blijven en vooral voorwaarden scheppen."

Tips

- Heb aandacht voor het gezin.
- Sluit aan bij wat goed gaat.

Top

- Samenwerking met het bedrijfsleven vergroot het draagvlak om jongeren te helpen.

Mentorprojecten

verspreid over Nederland

Benefits for Kids & Teens

Stichting B for you
Rotterdam
www.benefitsforkids.nl

Coach & Co Pro

Stichting Onderwijs Voorrang Eemland
Amersfoort
www.coachenco-pro-sovee.nl

Coach & Cootje

Stichting Welzijn Amersfoort
Amersfoort
www.coachenco-sovee.nl

Coach4U

Stichting Partners in Welzijn
Geleen
www.coach4u.nl

Coachproject

Stichting ROC Nijmegen
Nijmegen
www.coachproject.nl

Een goed voorbeeld doet goed volgen

Stichting Scala
Hengelo
www.eengoedvoorbeeld.nl

Face2Face

Vereniging Humanitas
Enschede
www.humanitas.nl

Goal!

ROC van Amsterdam Fraijlemaborg
Amsterdam
www.radaradvies.nl/goal

Goal4U

Stichting Travers
Zwolle
www.travers.nl

Its your time 2 shine

Stichting Bedrijf en Samenleving
Haarlem
www.bedrijfsamenleving.nl/pagina12.html

Jongerencoaching

Vereniging MKB Eindhoven
Eindhoven
www.jceindhoven.nl

KANS 050

Stichting Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling
Groningen
www.kans050.nl

Koppelkracht

Stichting Traject
Maastricht
www.koppelkrachtmaastricht.nl

Match Mentorproject

Stichting Welzijn Helmond/LEV groep
Helmond
www.matchmentor.nl

Matching Talents

Stichting Vrijwilligers en Mantelzorg Centrale Almere
Almere
www.vmca.nl/algemene-vrijwilligersprojecten/matching-talents

Mentor4You

Stichting STAMM CMO Drenthe
Assen
www.mentor4you.nl

Mentor4You

Stichting STAMM CMO Drenthe
Emmen
www.mentor4you.nl

Mentoring in Zaanstad Ziez

Stichting Welsaen
Zaandam
www.welsaen.nl/jongeren

Mentorproject

Stichting Scoop Almelo
Almelo
www.scoopwelzijn.nl/mentorproject

Mentorproject

Stichting SIOM
Alphen aan den Rijn
www.mentorproject-alphenaandenrijn.nl

Route 27

Stichting Regionaal Opleidingencentrum ZHZ
Dordrecht
www.route27.nl

School's cool

Stichting School's Cool Nijmegen
Nijmegen
www.schoolscoolnijmegen.nl

Wat jij wilt

ROC Friesland College
Leeuwarden
www.mentorprogrammafriesland.nl

Z11 Jongerencoaching

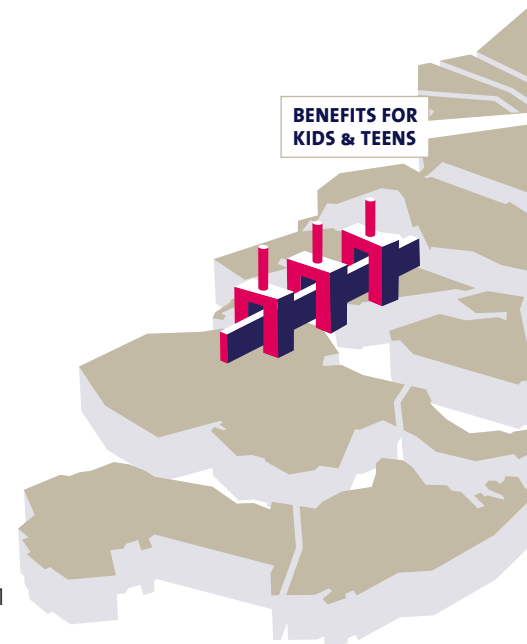
Stichting Welzijnsbevordering Kern8
Alkmaar
www.z11jongerencoaching.nl

ITS YOUR
TIME 2 SHINE

BENEFITS FOR
KIDS & TEENS

Een nieuwe wereld

column Roos Moggré

“Roos, je moet kiezen. Je kunt niet steeds maar alles willen, dan doe je alles half.” Henk keek me streng aan en ik zuchtte waarschijnlijk als een verveelde puber. Keuzes maken, dacht ik bij mezelf. Hoezo? Ik wil ALLES. Mijn studie Internationale Betrekkingen liep ten einde en ik was aangenomen als stagiair bij de Nederlandse Ambassade in Israël. Een droom! Maar toen kwam RTV Utrecht met de vraag of ik een programma wilde presenteren. Ook een droom. “Wat wil je nou?”, zei Henk, “journalist worden of diplomaat?” Ik koos voor het eerste en heb er nooit spijt van gehad. Een keerpunt, vanaf dat moment had ik een focus. Dat leerde ik dus van Henk. Keuzes maken en daar dan helemaal voor gaan.

Henk van Veen was mijn docent Journalistiek en later ook mijn presentatiecoach. Het is goed om af en toe iemand te kunnen inschakelen die als buitenstaander naar je situatie kijkt. Ik ben nu een paar jaar mentor van Goal! en hoop dat mijn mentees dat ook zo ervaren. Al waren mijn problemen niks vergeleken met hun problemen.

Mijn eerste mentee was een zestienjarig Marokkaans meisje, dat was vastgelopen op school. Er waren thuis veel problemen. Vader was vertrokken, moeder was veel ziek en dus kwam de zorg van het gezin en vooral van het babyzusje op de schouders van mijn mentee terecht. Ze had geen tijd voor huiswerk en verzuimde vaak haar school. Het

leek erop dat ze het eerste jaar mbo niet ging halen. Dat was toen, inmiddels is ze begonnen aan een hbo-opleiding. De afgelopen jaren werkte ze keihard. Op school en in de supermarkt, omdat ze haar eigen studie moet betalen.

Toen ze op school een test haalde waaruit bleek dat ze haar opleiding in het Engels kon vervolgen, zei haar docent. “Laten we dat maar niet doen. De meeste allochtone kinderen halen dat niet.” Woedend was ik, en dat ben ik nog steeds. Mooi dat ze die Engelstalige variant gedaan heeft. En dik gehaald ook! Sindsdien is ze niet meer te stoppen. Nog regelmatig spreek ik met haar af. Zij geeft mij nu ook advies. “Roos, wat wil je nou? Ooit moet je toch serieus over trouwen gaan nadenken, hoor.”

Het mentorschap heeft me veel geleerd. Vooral hoe sterk jongeren kunnen zijn. Door bij mijn mentees thuis te komen, ontdekte ik een nieuwe wereld. Achter te veel voordeuren schuilen de meest verschrikkelijke problemen. Die problemen kan je als mentor niet oplossen, maar je kunt er wel naar luisteren. En als het over studie gaat, mompel ik af en toe ook iets in de trant van: “Maak een keuze, dan heb je een focus. Dat helpt, echt waar.”

Roos Moggré, presentator/verslaggever NOS

Met

Van het halen van een diploma

dank

tot het ontwikkelen van meer

aan

zelfvertrouwen. Vier oud-mentees

mijn

over de stappen die ze dankzij een

mentor

mentorproject hebben gezet.

Fuziah Mohamed (19) haalde haar diploma

Aan haar huiswerk beginnen, lukte Fuziah nog wel, maar eenmaal boven de boeken was ze snel afgeleid. “Dan ging ik even televisie kijken. Even naar het toilet en even mijn wenkbrauwen epilieren”, zegt Fuziah, een energiek meisje met een imposante bos donkere krullen. Niet zo gek dat haar resultaten op school hieronder leden.

Een leraar wees Fuziah op mentorproject Coach4U. “Dat wilde ik wel proberen, maar met de vrouw aan wie ik werd gekoppeld, klikte het niet”, zegt Fuziah eerlijk. “Ik miste de steun waarop ik had gehoopt.” Een tweede poging pakte beter uit. Fuziah leerde Ellen kennen en samen stelden ze zich hetzelfde doel: Fuziah laten slagen voor haar eindexamen.

“Elke week namen we het huiswerk door en als ik iets niet begreep, zochten we het uit.” Ellen had geduld en vertrouwen. “We deden alles stap voor stap, waardoor ik me niet opgejaagd voelde.” Ook als het een keer minder goed ging, bleef Ellen in Fuziah geloven. “Hierdoor kreeg ik meer zelfvertrouwen, waardoor het leren ook beter ging.” Naast het huiswerk bespraken Ellen en Fuziah ook andere onderwerpen. “Zo piekerde ik over mijn vriendinnen, met wie ik soms overhoop lag.” Ellen stond hier verder vanaf en kon de situatie relativeren.

Fuziah vat de tijd met haar mentor als volgt samen: “Ellen gaf me rust, waardoor ik me weer kon concentreren op mijn school.” En met succes. Ze slaagde voor haar diploma. “Zonder Ellen was me dat niet gelukt.” Momenteel werkt Fuziah bij de Albert

*Ellen gaf me
rust waardoor
ik me weer kon
concentreren.*

Heijn, waar ze zo'n beetje met alle collega's goed bevriend is. Regelmatig gaat het team stappen in Sittard. Fuziah wijst naar haar opvallende krullen. “Ik word meestal meteen herkend als Het Albert Heijnmeisje.” Het Albert Heijnmeisje met een diploma.

Tip van Fuziah: “Klikt het niet tussen jou en je mentor? Zeg het tegen de coördinatoren van het mentorproject. Zij zoeken dan iemand anders waarbij je je wel goed voelt.”

Coach4U is het mentorproject in Geleen en omgeving.
www.coach4u.nl

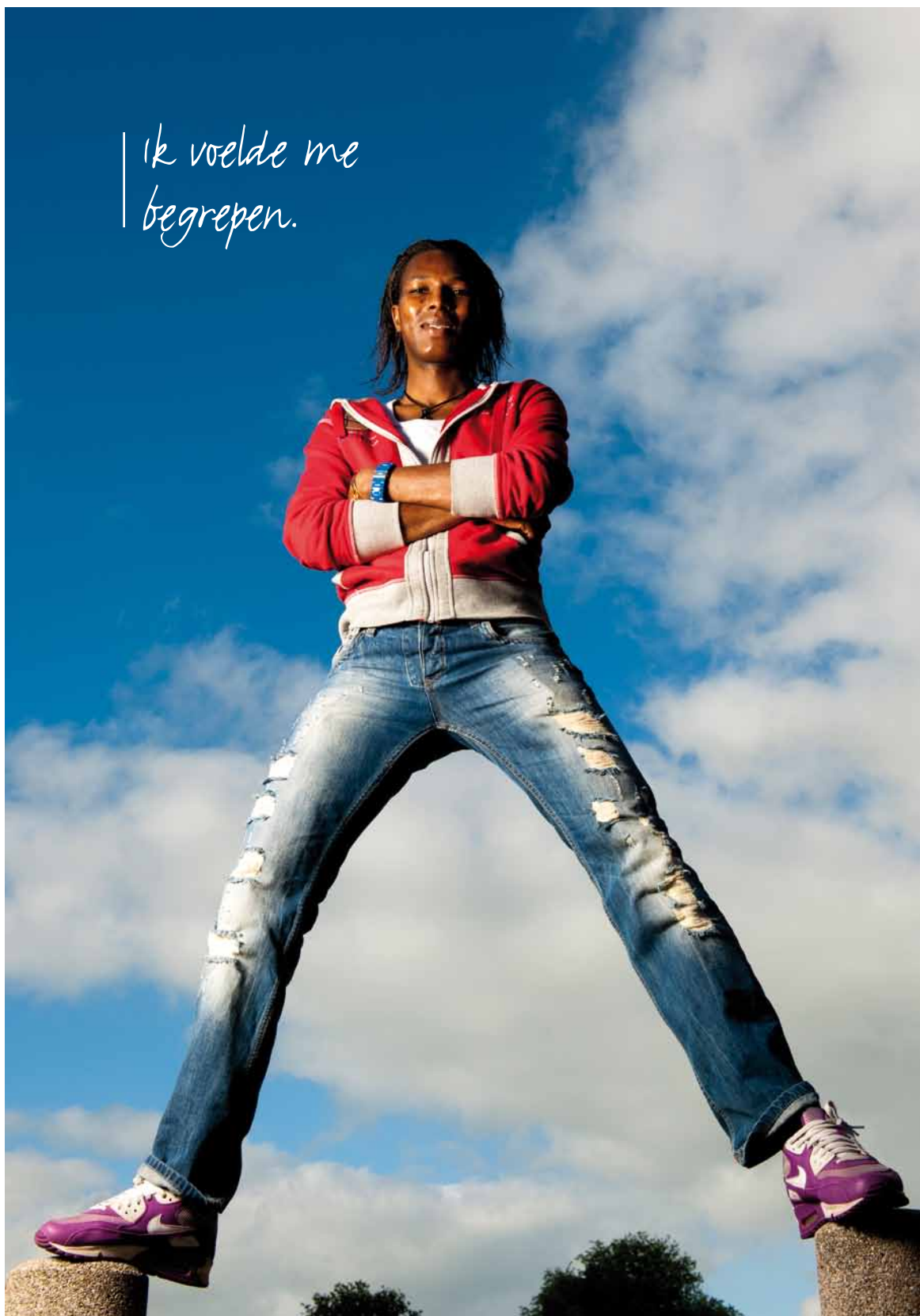
Sadou (27) vond aansluiting bij zijn omgeving

Een klant in één keer twee jassen verkopen. Sadou weet hoe dat voelt. Tijdens zijn stage bij de V&D bleek hij een goede kledingverkoper. “Ik weet snel wat iemand wil, maar laat de klant zelf kiezen”, zo omschrijft hij zijn talent. Niet gek voor iemand die vier jaar geleden nog geen Nederlands sprak en zich daardoor soms geïsoleerd voelde.

Sadou, een donkere jongen met het postuur van een topsporter, komt uit het Afrikaanse Guinee. In 2008 volgt hij een inburgeringscursus. “Ik wilde mijn diploma halen en daarvoor moet je de taal kennen.” Tijdens de cursus werd kort gesproken over Mentorprogramma Friesland; Sadou meldde zich aan. Een mentor kan me helpen bij het halen van mijn diploma, dacht hij en tijdens het intakegesprek liet Sadou weten graag een vrouwelijke mentor te krijgen.

Vervolgens werd hij niet aan een vrouw, maar aan Marco voorgesteld. “Ja, dat was even omschakelen”, lacht Sadou. Maar het ijs was snel gebroken. Marco en Sadou bleken het prima met elkaar te kunnen vinden. “Hij hielp met schoolopdrachten en met lezen. Hij nam boeken voor me mee. Als we klaar waren, speelden we voetbalgames op de playstation.”

Ondanks hun totaal andere achtergrond, voelde Sadou geen afstand tussen hem en Marco. “Hij behandelde me op een gelijkwaardige manier en was betrouwbaar.” Sadou wist zich begrepen en dat was een enorme opsteker. “Voorheen was ik vaak eenzaam, ik vond het lastig om aansluiting te vinden bij mijn omgeving.” Dankzij Marco

groeide zijn zelfvertrouwen en daardoor presteerde hij ook beter op de opleiding die hij inmiddels volgde. Kort geleden haalde Sadou zijn diploma Handel. “Nu hoop ik een baan te vinden die bij me past. Waar ik het liefst wil werken? Bij de V&D, natuurlijk.”

Tip van Sadou: “Communiceer met elkaar. Het is belangrijk dat je elkaar goed begrijpt. Alleen door duidelijk te zijn, krijg je een band en kun je iets opbouwen.”

Mentorprogramma Friesland is een mentorproject in Leeuwarden en omgeving. www.mentorprogrammafriesland.nl

Zonder Michel had ik nu nog op de bank gezeten.

Arston Mansanga (14) ontdekte wat hij leuk vond

Tv kijken, computeren, nog meer tv kijken en dan was de dag meestal alweer voorbij. Zo ongeveer zagen de weekenden van Arston er een tijdje geleden uit. “Ik deed nooit iets”, zegt hij vanonder de felgele klep van zijn pet. “Niets”, luidde dus zijn antwoord, toen zijn schooljuf wilde weten wat Arston ondernam in zijn vrije tijd. “Ik wist niet beter.”

De juf wel en zij vertelde Arston over mentorproject B4You. “Hier leerde ik Michel kennen en samen maakten we uitstapjes.” Zo stond Arston opeens met een fotocamera naast de Erasmusbrug. “Ik was daar nog nooit geweest en kende Michel nog niet goed.” Maar de nieuwsgierigheid won het van de zenuwen en een jaar lang leerde Arston een wereld kennen buiten die van Pokémon en andere televisiehelden. De ene week bezochten ze een museum, de keer daarop nam Michel zijn mentee mee naar de kartbaan, een lang gekoesterde wens van Arston.

“Zonder Michel had ik nu nog op de bank gezeten”, denkt Arston hardop. Dankzij de uitjes werd Arston ondernemender en ontdekte hij zijn eigen interesses. “Ik ben vaak druk met computers en houd van

mooie ontwerpen. We zijn naar het Nederlands Architectuurinstituut geweest en daar keek ik mijn ogen uit.” Sindsdien droomt hij van een baan als architect of ingenieur.

Zijn moeder moest in het begin wennen aan de verandering die Arston doormaakte. “Ze is nogal beschermend en vond het eng als ik op pad ging.” Inmiddels is ze blij dat haar zoon basketbalt en vrienden bezoekt. Natuurlijk zit Arston soms nog thuis, maar de televisie staat minder vaak aan. In plaats daarvan bedenkt Arston de meest bijzondere snacks. “Laatst heb ik een tosti peer bedacht. Echt superlekker.”

Tip van Arston: “Bedenk wat je graag wilt doen met je mentor. Natuurlijk is niet alles mogelijk en hoef je het niet precies te weten, maar door na te denken over wat je wilt, ontstaan de leukste dingen.”

B for you is een mentorproject in Rotterdam en omgeving.
www.benefitsforkids.nl

Renza luisterde naar me. Daardoor durfde ik haar, maar later ook mezelf en anderen te vertrouwen.

Samantha Houtkoop (19) kreeg weer vertrouwen in haar omgeving

Kort, lang, rood, blond en zelfs een hanenkam. Samantha heeft elk denkbaar kapsel gehad en dat past perfect bij haar opleiding tot kapster. Maar hoe ze er ook uitzag, voor de omgeving bleef ze gewoon Samantha: een tikkeltje stoer en altijd vrolijk, gek op honden, films en knutselen.

Zo was ze tot een aantal jaren geleden. Door een paar vervelende gebeurtenissen veranderde Samantha in een stil en argwanend meisje. “Ik vertrouwde niemand meer en was vaak chagrijnig”, herinnert ze zich. “Mijn moeder stelde voor om eens te praten met iemand van mentorproject Ziez, waarover ze had gelezen.”

Kort daarna ontmoette ze Renza. “Het klikte meteen”, glimlacht Samantha. “Het was altijd gezellig met haar. We gingen winkelen of wat drinken. Regelmatig spraken we ook bij haar thuis af.” Ondertussen bespraken de twee de meest uiteenlopende onderwerpen. Van oppervlakkige tot dingen waar Samantha tegenaan liep. “Ik vond het bijvoorbeeld lastig om voor mezelf op te komen.

Nee zeggen, deed ik bijna nooit.” Door met Renza te praten, ontdekte Samantha hoe ze grenzen kon aangeven. “Ze luisterde naar me en gaf advies. Daardoor durfde ik haar, maar later ook mezelf en anderen te vertrouwen.”

Ook al bespraken ze soms alledaagse zaken, na vrijwel elke ontmoeting met Renza ging Samantha met een goed gevoel naar huis. “Er was altijd wel iets waarmee ik verder kon. Dankzij Renza ging ik positiever naar mijn leven kijken, ik zag weer in hoe leuk en spontaan het leven kan zijn.”

Samantha’s vrolijke kant kwam weer tevoorschijn; stap voor stap werd ze de oude. Nu straalt ze en daar hoort natuurlijk een nieuw kapsel bij. “Ik laat het groeien. Ik wil een bobline.”

Tip van Samantha: “Wees zo eerlijk mogelijk tegen je mentor. Hij of zij is er om jou te helpen en dat lukt het beste als je laat weten wat er speelt.”

Ziez is een mentorproject in Zaandam en omgeving.
www.welsaen.nl/jongeren

6X persoonlijk alledaags

Persoonlijk contact ontstaat soms via de gewoonste dingen. Zes herinneringen aan mentoren.

Tekst: René van der Meer Foto's: Ruud Pos

1 Door de lens

Sabrina: "Bianca en ik houden allebei van fotografie. Ik weet zeker dat we daar nog iets mee gaan doen. Volgens mij kunnen we veel van elkaar leren."

2 Gelegenheidsrokers

Sadou: "Ik ben geen echte roker en Marco ook niet, maar als we iets hadden afgerond, gingen we toch even roken."

3 Grote lijnen

Arston: "Met Michel maakte ik allemaal uitstapjes. Zo zijn we naar het Nederlands Architectuurinstituut geweest. Sindsdien droom ik van een baan als architect."

4 Doorzetters

Vincent: "Bas en ik trainen wekelijks voor de marathon. Ondertussen bespreken we dingen waarmee ik zit. Eerst ging dat wat lastig, omdat Bas de eerste kilometers al buiten adem was."

5 Nieuwe nagels

Fuziah: "Ellen wilde graag haar eigen nagelstudio opzetten en zocht handen waarop ze kon oefenen. Soms liet ik haar mijn nagels verzorgen."

6 Groen

Rico: "Samen met Anne maakte ik een planning voor mijn schoolwerk. Wat ik af had, werd groen, lopende zaken kleurde ik oranje en de rest bleef zolang rood. Een stoplicht dat steeds groener werd."

De winnaar heeft gelijk

Jochem Uytdehaage column

Meer en meer ben ik als (oud-)topsporter overtuigd van de toegevoegde waarde van een mentor. Sinds 2004 ben ik actief met Sporttop, een stichting die ervaren topsporters koppelt aan sporttalenten. Met als doel: overdracht van kennis en ervaring.

Toen ik zelf schaatste liep ik vrij vlot tegen zaken aan waarmee ik niet terecht kon binnen mijn eigen schaatswereld. Dit om de simpele reden dat mijn concurrenten mij niet wijzer wilden maken dan ik op dat moment al was. Bang om hun eigen positie kwijt te raken. Leergierig als ik was zat er maar één ding op: kennis buiten de schaatswereld halen. Al snel kwam ik in contact met atletiek toppers en sprak met hen over het zijn van topsporter. Het maakt namelijk niet uit of je een schaatser, atleet of zwemmer bent. Topsport is voor 80% hetzelfde. Alle sporters hebben bijvoorbeeld spanningen rondom wedstrijden. En daar kon ik van leren.

Lessen die ik onder andere geleerd heb en nog steeds gebruik als mens: maak de zware dagen zwaar en de lichte dagen licht. Oftewel, als je veel te doen hebt, doe dit dan tussen de trainingen door, zodat wanneer je een rustdag hebt - dit ook echt een rustdag is!

Daarnaast leerde ik ook bewust te schakelen tussen spanning en ontspanningsmomenten. Als sporter heb je doorgaans veel wedstrijden, week in week uit. Je zal af en toe heel bewust met andere zaken bezig moeten zijn dan met de volgende wedstrijd. Om, als je er even aan toe geeft, vervolgens heel bewust met je gedachten bij de race te zijn. Op deze manier bespaar je veel energie. Iets dat ik eerder niet goed deed, waardoor mijn prestaties gedurende het seizoen terugliepen.

Nu is de vraag natuurlijk of ik zonder deze tips & trics ook Olympisch kampioen zou zijn geworden. En om eerlijk te zijn, kan ik daar geen sluitend antwoord op geven. Wat ik zelf vooral heb ervaren en wat ik altijd zie binnen de vele mentortalentkoppels die wij vanuit Sporttop begeleiden, is dat het zelfvertrouwen van talenten toeneemt en daarmee ook hun prestaties. En dat kan alleen maar positief zijn!

De kwaliteit van een mentor is overigens wel een belangrijk punt. Een Olympisch kampioen is niet per definitie een goede mentor. Zaak is om deze mentoren handvatten te geven hoe een goede mentor te kunnen worden. Waarbij het bewustzijn dat het niet om henzelf draait, cruciaal is. Zij zijn er om het talent te helpen. Dit doen ze door de juiste vragen te stellen, het talent te laten denken en zelf keuzes te laten maken.

De relatie die ontstaat tussen mentor en talent is essentieel om de samenwerking te laten slagen. Zowel mentor als talent moet proactief in het onderlinge contact zijn en het maximale eruit willen halen. Als dat gebeurt ontstaat er vanzelf een veilige vertrouwde omgeving waarbinnen het talent zich optimaal kan ontwikkelen.

Afgelopen zomer was het eerste individuele Olympische Sporttop Goud een feit: zwemster Ranomi Kromowidjojo - jarenlang begeleid door oud-roeier Nico Rienks - won de 50 en 100 meter vrije slag in Londen.

De winnaar heeft altijd gelijk, dus ik zeg: mentoring - altijd doen!

Jochem Uytdehaage, directeur stichting Sporttop en voormalig topsporter

Gas terug

Als hij Bas niet had ontmoet, had Vincent waarschijnlijk nog bij een vriend op de bank geslapen. Drugs bepaalden zijn dagen, plannen voor de toekomst had hij niet. Nu heeft Vincent een woning, een baan en traint hij voor de marathon. "Mijn vrienden merken dat ik rustiger ben geworden."

Op de televisie in zijn woonkamer begint het Journaal, maar Vincent kijkt naar de klok. Acht uur. Bas zou hier elk moment kunnen zijn. Hij heeft genoeg te bespreken en hoopt dat zijn mentor snel komt. Ah, daar klinkt de deurbel.

"Hoe gaat het?", vraagt Bas even later, terwijl hij zoals elke week plaatsneemt aan de witte eettafel. "Ja goed, goed", antwoordt Vincent. Hij schenkt twee glazen Fanta in. "Maar ik zit met die gemeente in mijn maag. Ik krijg de mensen niet te pakken. Voordat ik straks met mijn baan begin, moet ik ze echt spreken." Bas, nog geen twee minuten binnen, knikt. Hij is er inmiddels aan gewend dat zijn mentee graag snel ter zake komt.

Een klein jaar geleden ontmoeten de twee elkaar voor het eerst. Toen nog in een café in Eindhoven. Een fijne neutrale plek voor een eerste kennismaking, maar ook praktisch gezien de meest handige keuze. Vincent had geen eigen woning en sliep bij een vriend op de bank. Drugs hadden het leven van de twintiger behoorlijk overhoop gegooid. Om hem te helpen bij het doorbreken van bepaalde patronen, zocht Vincent contact met Jongerencoaching Eindhoven.

"Wie moet je precies bellen?", vraagt Bas rustig. "Als we dat op papier zetten, wordt het volgens mij overzichtelijker." Een glas Fanta later ligt er een stappenplan op tafel. Daarin staan de contactgegevens van iedereen die Vincent moet benaderen, voordat hij straks als stukadoor aan de slag kan. Zo concreet gaat

het er niet altijd aan toe. Vaak is het voor Vincent voldoende om te praten over de dingen waarmee hij zit. Bas luistert, denkt mee en remt waar nodig af. "Vincent stormt soms met oogkleppen op een bepaalde kant uit. Ik probeer te nuanceren en zijn blik te verruimen", legt Bas uit.

Het contact met Bas heeft Vincent zelfverzekerder en minder impulsief gemaakt. "Mijn vrienden merken dat ik rustiger ben geworden", zegt hij. Dat werd onlangs duidelijk toen een eerder toegezegde baan toch niet doorging. "Voorheen zou ik zijn teruggevallen in drugsgebruik en passiviteit. Nu bleef ik gemotiveerd om te zoeken naar een oplossing."

En daar houdt het niet bij op. Bas heeft Vincent enthousiast gekregen om mee te gaan sporten. "We doen binnenkort mee aan een marathon en lopen dan tien kilometer", zegt Vincent. Bas verslikt zich bijna. "Nee, joh. Vijf", lacht hij. "Over afremmen gesproken", lacht Vincent terug. Op de klok is het inmiddels half tien, tijd voor Bas om op te stappen. "Houdoe", zegt Vincent als ze bij de voordeur zijn. "Houdoe", antwoordt Bas. Tot volgende week.

Tip van Bas: "Blijf als mentor dichtbij jezelf. Alleen dan krijg je persoonlijk contact met een mentee."

Tip van Vincent: "Schaam je niet voor je problemen. Ieder huisje heeft zijn kruisje en als je dat beseft, is het vragen van hulp minder lastig."

Bas van de Loo (35)
Vincent Frencken (24)
verbonden aan:
Jongerencoaching Eindhoven
koppel sinds: 2011
www.jceindhoven.nl

Sabrina mag dan niet over zijn naar de volgende klas, dankzij haar mentor Bianca is ze gemotiveerder dan ooit. “Ik leg Sabrina niets op, maar help haar zelf actie te ondernemen.”

Geklingel van een carillon klinkt over het Waagplein van Alkmaar. Het is woensdagavond, half acht. Waar overmorgen de wekelijkse kaasmarkt weer begint, staan nu terrassen opgesteld en Bianca en Sabrina zoeken hier een lege tafel. Sabrina hangt haar leren jasje over een lege stoel. Eindelijk een plek. Even later zijn beide dames voorzien van een kop cappuccino. Tijd om de draad op te pakken.

“Is het gelukt met school?”, vraagt Bianca aan Sabrina. Na een hectische zomer waarin Sabrina heeft nagedacht over haar toekomst, besloot ze zich in te schrijven voor een opleiding tot onderwijsassistent. Maar vorige week had ze nog geen bevestiging ontvangen. En de school begint binnenkort. Nu zijn Bianca en Sabrina inmiddels wel wat gewend. Nadat ze in juni aan elkaar werden gekoppeld, hebben ze een vliegende start gemaakt.

“Mijn school liep voor geen meter en daarom heb ik me aangemeld voor een mentor”, zegt Sabrina. Eenmaal gekoppeld aan Bianca heeft ze keihard geprobeerd de achterstand op school in te halen. “We maakten een planning en bespraken de oorzaken van haar onvoldoendes”, zegt Bianca. Vanuit haar werk als kwaliteitsmedewerker bij de sociale dienst weet ze hoe belangrijk het hebben van een diploma is. “Jongeren zonder opleiding komen heel moeilijk aan een baan. Daarom wil ik ze helpen hun school af te maken. Vanuit die gedachte heb ik me aangemeld als coach”, legt ze uit.

Helaas lukte het toch niet om Sabrina over te laten gaan naar

het volgende schooljaar. “Natuurlijk baal ik daar onwijs van”, zegt Sabrina. Maar ondanks die tegenvaller helpen de wekelijkse ontmoetingen met Bianca haar vooruit. “Ik maak minder ruzie met mijn moeder en ben gemotiveerder om iets van mijn leven te maken”, zegt ze. Nog niet zo lang geleden liet Sabrina haar agenda bepalen door de wensen en verwachtingen van anderen. Bang voor boze reacties, vergat ze wat ze zelf belangrijk vindt. “Daardoor ontstond vaak frustratie en ruzie. Met school, maar ook thuis.”

Bianca glimlacht en kijkt naar haar mentee. “Ik ben er ter ondersteuning. Ik leg niets op, maar help Sabrina zelf actie te ondernemen en haar eigen kracht te ontdekken. Uiteindelijk bepaalt ze zelf wat ze wilt.” Iets moeten is er niet bij. Niet voor niets spreken de twee af op een neutraal terrein als een terras. Bianca: “Als we op school zouden gaan zitten, krijgt het meteen een dwingende sfeer.”

En die aanpak werkt. Want, nee, Sabrina heeft nog steeds geen reactie van haar nieuwe school. Maar in plaats van boos de moed opgeven, zoals ze vroeger zou hebben gedaan, is Sabrina vastberaden. “Ik ga erachteraan”, zegt ze beslist. “Desnoods door maandag naar school te gaan om te vragen hoe het zit.” Ze pakt haar tas en noteert het met grote letters in haar agenda. “Jij nog een cappuccino?”

De strijd voorbij

Tip Bianca: “Zoek een plek waar je allebei graag wilt afspreken. Dit maakt het contact ongedwongen en daarmee bereik je uiteindelijk het meest.”

Tip Sabrina: “Bedenk dat het hebben van een mentor ook enorm leuk is. Je bent echt niet de hele tijd bezig met heftige zaken, meestal is het hartstikke gezellig.”

Bianca van Sante (34)
Sabrina Philipsen (18)
verbonden aan:
Z11 Jongerencoaching
koppel sinds: juni 2012
www.z11jongerencoaching.nu

Het was maar de vraag of Rico voldoende studiepunten zou halen om door te mogen naar het volgende jaar. Gelukkig werd hij net op tijd gekoppeld aan mentor Anne. "Plannen was niet echt mijn sterke kant."

“We zijn er bijna”, zegt Rico sportief en stapt stevig door op de trappen van ROC Nijmegen. Anne houdt hem aardig bij, maar is blij nu de laatste treden in zicht zijn. Om het lokaal te bereiken waar ze wekelijks afspreken, moeten ze een reeks trappen beklimmen. De lift van het gebouw is alleen toegankelijk met een medische verklaring van de dokter. “Nou ja, zo blijven we in vorm”, zegt Anne positief als hij boven is en de deur opent van een klein lokaal. Even op adem komen en dan aan de slag.

Elke vrijdagmiddag treffen Rico en Anne elkaar in het ROC waar Rico de opleiding Maatschappelijke Zorg volgt. “Ik ben met pensioen, maar dat betekent niet dat ik thuis ga zitten”, verklaart Anne die ruim veertig jaar in de psychiatrie en jeugdhulpverlening heeft gewerkt. “Ik vind het vreselijk belangrijk dat jongeren hun diploma halen en

heb me daarom aangemeld als mentor voor het Coachproject dat jongeren hierin steunt.”

Rico was een van de jongeren die wel een steuntje nodig had. “Plannen was niet mijn sterke kant”, zegt Rico met een lachje. En dan drukt hij zich mild uit. Niet zelden zat hij tot diep in de nacht door te werken aan huiswerk, dat hij te lang voor zich uit had geschoven. Regelmatig hielp zijn moeder mee om alles af te krijgen. “Dat kon zo niet langer en daarom ben ik op zoek gegaan naar een mentor die me kon helpen.”

Na een eerste kennismaking waarbij zowel Rico als Anne best even zenuwachtig was, bedachten de twee een plan van aanpak. “We hebben eerst geïnventariseerd wat Rico allemaal moest inhalen”, zegt Anne. Vervolgens maakte Rico een planning op zijn laptop. “Wat af was, werd groen, werk waaraan ik nog werkte oranje en als ik er nog niets mee had gedaan, kleurde ik het rood.” Een stoplicht waarmee Rico zichzelf motiveerde. “Ik zag het steeds groener worden. Dat gaf een goed gevoel.” Alle inzet werd beloond, toen Rico hoorde dat hij over was naar het volgende schooljaar.

Toch blijft Rico het soms lastig vinden om zijn werk in te delen. Zoals vandaag. Verdeeld over het hele jaar moet hij opdrachten maken uit verschillende boeken. Met een plof legt Rico ze allemaal op tafel. Anne kijkt er rustig naar. “Welke heb je nu nodig?”, vraagt hij. “Deze”, antwoordt Rico en pakt een boek uit de stapel. Vervolgens legt Anne de andere boeken uit het zicht. Stap voor stap werken, is het devies.

Het leren plannen en aanbrengen van orde hebben Rico veranderd. “Ik heb minder stress en ben gemotiveerder om mijn diploma te halen”, vertelt hij. Natuurlijk gaat het soms nog mis. “Maar dan word ik echt niet boos”, zegt Anne. “Ik begrijp heel goed dat verandering tijd kost. En daarbij doet Rico het uiteindelijk voor zichzelf.”

Anne is van plan om nog een tijdje mentor te blijven. “Ook al vraag ik me wel af hoe dat er dan uitziet: een mentor van tachtig. Ik zie mezelf hier al met een wandelstok binnenkomen”, lacht hij. Rico: “Maar dan mag je wel met de lift.”

Stap voor stap

Tip Anne: “Probeer aansluiting te vinden bij de beleving van de mentee. Op die manier begrijp je goed wat wel en niet haalbaar is.”

Tip Rico: “Wacht niet te lang met het zoeken van een mentor, als je denkt dat je daarmee ben geholpen. Voor mij was het bijna te laat.”

Anne Polhout (66)
Rico Eijkholt (21)
verbonden aan:
Coachproject ROC Nijmegen
koppel sinds: november 2011
www.roc-nijmegen.nl/coachproject

Foto: Ruben Timman

Kennis dossier mentoring

Zonder passie lukt het niet

Programmaleiders Bas Arends
en Niels van Zeben

Mentoren maken het verschil

Onderzoeker Menno Vos van het ISW

Maatschappelijk bewustzijn lééft

Hoogleraar Onderwijs en Diversiteit Maurice Crul

Het programma bevatte vier elementen: richting geven, inspireren, coachen en motiveren.

Zonder passie lukt het

*Programmaleiders Niels van Zeben en Bas Arends zijn de drijvende krachten achter het Mentorprogramma van het Oranje Fonds.
“Mentoring is een serieuze zaak.”*

Verkenning Geloof in mentoring

Toen we in 2006 de mogelijkheden voor een landelijk stimuleringsprogramma voor mentorprojecten verkenden, hadden we direct het gevoel iets goeds in handen te hebben. Dat had ongetwijfeld te maken met de faam die mentorprojecten destijds vooruit snelde als leuke, veelbelovende vrijwilligersinitiatieven. Ook was van invloed dat mentoring binnen de kortste keren door een panel van vooraanstaande wetenschappers uitverkozen was tot beste oplossing voor een van de meest urgente sociale thema's van de Sociale Agenda. De Sociale Agenda was het gezamenlijke initiatief van de Volkskrant, de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling en het Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken. Ons land telde veel (kansarme) jongeren die dreigden de aansluiting met onderwijs en samenleving te missen. Maar vooral het feit dat we zelf volop in mentoring geloofden, maakte dat we deze ontwikkeling graag wilden steunen. Dat geloof werd om te beginnen gevoed door de vaststelling dat maatjeswerk in brede zin zeer goed paste binnen de doelstelling van het Oranje Fonds

om enerzijds sociale samenhang en anderzijds sociale participatie te bevorderen. Bovendien hadden we de overtuiging dat voor maatjeswerk een prominente rol weggelegd zou zijn in de ontwikkeling van informele zorg, waarbij vanuit de civil society-gedachte wordt gewerkt aan nieuwe vormen van ondersteuning van kwetsbare mensen.

Start Mentoring is een serieuze zaak

Het Oranje Fonds startte in 2007 de landelijke campagne Beste Maatjes. Daarmee werd bij het Nederlands publiek aandacht gevraagd voor maatjeswerk in brede zin. Daarnaast werden bestaande maatjesinitiatieven ondersteund en nieuwe initiatieven mogelijk gemaakt. Als tweede grote wapenfeit lanceerde het Oranje Fonds in datzelfde jaar het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten. Hiermee wilden we in maximaal 35 steden in Nederland mee helpen bouwen aan een infrastructuur, waarbij vrijwillige inzet bij het bevorderen van de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren, die anders dreigen uit

niet

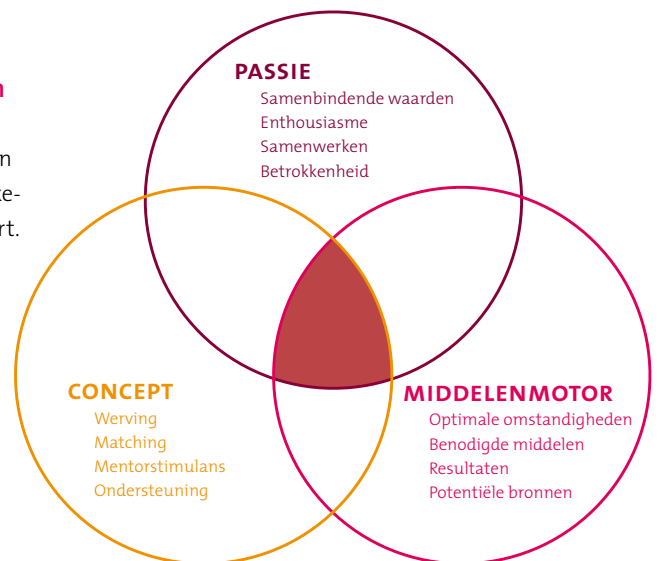
te vallen op school, een structurele plaats zou krijgen. Het omarmen van deze ambitie betekende dat we mentoring als een serieuze zaak beschouwden en niet als een vrijblijvend middel, dat vanuit de gedachte 'baat het niet, het schaadt ook niet' voor een enkeling weggelegd zou zijn. We begrepen dat we er met geloof alleen niet zouden komen en dat er, om serieus genomen te kunnen worden, nog veel ontdekt en bewezen zou moeten worden.

De belangrijkste basisprincipes van het Mentorprogramma:

- Lokale initiatieven krijgen volop ruimte om te experimenteren. We bieden een extra lange leertijd aan van vier in plaats van de gebruikelijke drie jaar voor een Oranje Fonds programma. Daarbij mogen dingen mislukken, maar men dient de geboden ontwikkelingsruimte in ieder geval optimaal te benutten. Bovendien krijgt men ondersteuning van externe deskundigen.
- We brengen de lokale initiatieven frequent samen om van elkaar te leren. Deelname aan het programma vereist derhalve bereidheid om kennis en ervaring te delen.
- Van de programmaleiding mag verwacht worden dat een structuur wordt geboden, waarin de elementen richting geven, inspireren, coachen en monitoren voldoende en evenwichtig aan bod komen. »

Concrete resultaten

In de loop van het programma vonden we een model, dat het ontwikkelingsproces structureert. Dit model is gebaseerd op Jim Collins' boek *Good to great*.

Passie: hierbij draait het om de vraag wie zich met welke reden(en) aan het project willen verbinden. Dit kan vanuit een persoonlijke betrokkenheid of vanuit meer rationele motieven.

Concept: dit zijn alle methodische en praktische aspecten die leiden tot de totstandkoming van kwalitatief goede matches tussen mentor en mentee.

Middelenmotor: daarbij gaat om het vinden van het juiste evenwicht tussen tijdsinvestering (vrijwillige inzet en professionele begeleiding), geld en goodwill om de motor van de mentorpraktijk structureel te laten draaien.

Als die drie onderdelen in elkaar schuiven, zijn er voldoende voorwaarden aanwezig om mentoring tot een duurzaam initiatief te laten uitgroeien. Enthousiasme ondersteund door een goed werkend concept zal concrete resultaten opleveren. Dat kan leiden tot langdurige bereidheid van organisaties en instanties om bijdragen te leveren in de vorm van tijd, geld of kennis.

Resultaat

Mentoring op de kaart

Als we de balans opmaken van wat het Mentorprogramma ons gebracht heeft, dan zijn we uitermate tevreden over de behaalde successen. In meer dan de helft van de oorspronkelijk beoogde doelgroep van de G-35 steden, is een duurzame mentorpraktijk gevestigd. Meer dan vierduizend jongeren zijn gesteund en evenzovele burgers zijn gemobiliseerd. De methodiek van mentoring is door het programma tot volle wasdom gekomen.

Het meerjarige evaluatieonderzoek door de RuG heeft bovendien de waarde en effectiviteit van mentoring aangetoond. Dat zijn resultaten om kortstondig voldaan over te zijn, maar al snel overheerst het gevoel dat het werk nog niet gedaan is. De ambitie uit 2007 om te bouwen aan een infrastructuur, waarbij structureel plaats wordt ingeruimd voor vrijwillige inzet om uitval van jongeren te voorkomen, is nog springlevend. Daarom gaan we door.

De toekomst

Mentoring blijven uitbouwen

We besloten om mentoring weer een stap verder te brengen door zes deelnemers [met een stabiele basis en met de meest veelbelovende toekomstambitie] van het Mentorprogramma de gelegenheid te bieden de ontwikkelde mentorpraktijk verder uit te bouwen om het predicaat 'masters in mentoring' te verwerven.

Zij bouwen voort op de lokale samenwerking tussen partijen als het onderwijs, welzijnswerk, gemeenten en andere maatschappelijke

partners. Deze 'masters' krijgen de uitdaging mee om, met steun van het Oranje Fonds, meer jongeren te bereiken, nieuwe doelgroepen aan te spreken en nieuwe bronnen van kapitaal aan te boren. Ook wordt van hen verwacht dat zij hun kennis delen met initiatieven die ook mentoring willen inzetten. De masters kunnen uitgroeien tot ankerpunten van mentoring in Nederland. Zij nemen zo medeverantwoordelijkheid voor het door ontwikkelen van de beweging die met het Mentorprogramma is gestart.

De komende jaren blijft het Oranje Fonds kwetsbare jongeren over de volle breedte steunen. Dat doen we niet alleen met de verdere ontwikkeling van mentoring, maar ook met het nieuwe stimuleringsprogramma Kansen Voor Jongeren. In dit programma verkennen we de methodieken die het meest bruikbaar zijn bij de vrijwillige inzet ter ondersteuning van jongeren.

Kortom, de karavaan trekt verder en dat is maar goed ook. Voor een duurzame mentorpraktijk zijn een doordachte methodiek, stevige lokale samenwerking en een stabiele projectorganisatie belangrijke succesvoorwaarden. Daarop bouwen we verder. Om uiteindelijk de transitie naar de civil society te kunnen maken, zal nog menig experiment nodig zijn. En ook hiervoor geldt dat het Oranje Fonds daar graag aan bijdraagt. «

Waardevoller dan een zak met geld

De organisaties Sardes en Radar gaven advies over het werven, trainen en coachen van mentoren en mentees, het opzetten van een projectorganisatie, het zoeken van samenwerkingspartners en het ontwikkelen van een langetermijnvisie. Hoe kijken René Melisse (Sardes) en Mirjam Pankras (Radar) terug op die vier jaar? Wat zijn hun adviezen?

René Melisse: "De afgelopen vier jaar veranderde het subsidie-klimaat ingrijpend: van overheidssubsidies naar andere, liefst meer duurzame financiering door bijvoorbeeld het bedrijfsleven of de inzet van vrijwilligers. Dat vereist van de mentorinitiatieven een andere manier van werken. Dat was het mooie aan dit programma van het Oranje Fonds: organisaties kregen niet gewoon een zak met geld, zoals ze gewend waren. Maar ook de mogelijkheid om vier jaar lang met anderen kennis en ervaringen uit te wisselen en een langetermijnvisie te ontwikkelen. Dat is veel waardevoller. Het Oranje Fonds was daarnaast geen passieve financier, maar eiste van alle organisaties ook dat zij zich gedurende die vier jaar ontwikkelden en inzicht daarin gaven. Een mooie vorm van maatschappelijke betrokkenheid gecombineerd met een zakelijke, professionele aanpak."

Advies van René Melisse

- Maak een goed projectplan met daarin duidelijk omschreven: doel, doelgroep(en), samenwerkingspartners en het eindresultaat.
- Laat de meerwaarde duidelijk zien aan mogelijke partners (onderwijs, gemeenten, bedrijfsleven), zodat je minder afhankelijk wordt van kortlopende subsidies en het een duurzaam initiatief wordt.

Mirjam Pankras: "De afgelopen vier jaar hebben de deelnemers hun blikveld verruimd. Zo vragen projectleiders aan hun mentoren uit het bedrijfsleven of zij hun bedrijfsnetwerk willen aanboren voor werving van nieuwe mentoren of voor andere doeleinden. Ook maken de initiatieven veel gebruik van hun vrijwilligers. Sommigen onderhouden de website en anderen doen de intakegesprekken met nieuwe vrijwilligers.

Organisaties vinden het lastig om als ondernemer te moeten denken, nu het subsidielandschap wijzigt. Duidelijk is ook dat de projectleider met een inspirerend verhaal en een duidelijke vraag vaker mensen voor zijn initiatief weet te winnen."

Advies van Mirjam Pankras

- Stel realistische doelen.
- Denk bij het opstellen van het gehele projectplan vanuit alle betrokken organisaties. Zie het als een gezamenlijke investering en verdeel het (subsidie/sponsor)geld dan ook over alle betrokken partijen.

Over grenzen heer kijken

De leiderschapsstijl van de projectleider bepaalt mede het succes.

Eigenlijk zou iedereen een mentor moeten hebben, vindt onderzoeker Menno Vos.

“Een mentor kan het verschil maken.”

Aan het eind van het gesprek merkt onderzoeker Menno Vos bijna terloops op, dat hij zelf ook wel een mentor zou willen hebben of er zelf een zou willen zijn. Eigenlijk kan iedereen een mentor gebruiken. Omdat, meent hij, het je helpt om de dingen net even in een ander perspectief te plaatsen en het bijdraagt aan je persoonlijke ontwikkeling. Vier jaar lang volgde Vos kinderen en jongeren met een mentor. “Die mentor gaf ze meer zelfvertrouwen, ze ontwikkelden betere cognitieve en sociale vaardigheden en wisten hun sociale netwerk beter in te zetten.” Met name de laatste uitkomst is bemoedigend, omdat deze jongeren vaak weinig sociale steun kregen vanuit hun sociale omgeving.

Vos, van huis uit organisatiepsycholoog, is senior onderzoeker bij het Instituut voor Integratie en Sociale Weerbaarheid (ISW) aan de Rijksuniversiteit van Groningen. In opdracht van het Oranje Fonds evalueerde het ISW het Stimuleringsprogramma Mentorprojecten, waaronder de effectiviteit ervan. In december dit jaar verschijnt het definitieve rapport.

Gedegen, langdurig onderzoek komt in de sociale sector niet veel voor, zegt Vos. “De onderzoeken zijn veelal beschrijvend en nogal hap snap. Ze geven daarom niet altijd een goed beeld van de veranderingen op de lange termijn.” Het ISW onderzocht vier jaar lang, bij 25 organisaties verspreid over Nederland, op verschillende tijdstippen de effecten van mentortrajecten. Zowel op het niveau van het kind/de jongere, de mentor en de (project)organisatie. Zo blijken jongeren met een hulpvraag op cognitief vlak baat te hebben bij een doelgerichte en instrumentele ondersteuning vanuit de mentor. En is psychosociale steun nodig voor het vergroten van het zelfvertrouwen en opbouwen van sociale vaardigheden. Maar, vindt Vos, te veel psychosociale steun lijkt juist averechts te werken. “Jongeren die een sterke emotionele band hebben met hun mentor, hebben de neiging daar te veel op te leunen, waardoor ze geen beroep meer doen op hun eigen netwerk. Te veel is dus ook niet goed.”

Tijdsgeest

Mentoring past volgens het ISW onderzoek heel mooi in de huidige tijdsgeest: kortdurend, persoonlijk en resultaatgericht. Exact wat de ‘nieuwe vrijwilliger’ wil, aldus Vos. “Er zijn grofweg twee typen vrijwilligers”, licht hij toe. “De vrijwilliger oude stijl, het klassieke, altruïstische type, die het alleen voor de ander doet en zich ook voor langere tijd inzet. De nieuwe vrijwilliger echter zit schaarser in zijn tijd en wil

naast goed doen voor een ander er zelf ook iets aan hebben. Het moet ruimte bieden voor een persoonlijke invulling. Bijvoorbeeld het leren van een nieuwe vaardigheid. Uit het onderzoek blijkt ook dat juist de mentoren die beide typen in zich verenigen het meest succesvol zijn in het opbouwen van een vertrouwensband. Als we de vrijwilligers van de mentorprojecten vergelijken met de landelijke gegevens van het CBS, blijken ze jonger, hoger opgeleid en meer dan het landelijke beeld betaald werk te hebben.” Daarnaast doet 36% van de mentoren voor het eerst vrijwilligerswerk. Een prachtige score. Kortom, zegt Vos, het mentorproject is het ideale, sociale initiatief voor de nieuwe vrijwilliger.

Leiderschap

Het ISW deed ook onderzoek naar de projectleider en zijn leiderschapsstijl. Dat laatste verwacht je misschien eerder bij grote organisaties en het bedrijfsleven, zegt Vos, maar de stijl die de projectleider hanteert bepaalt mede het uiteindelijke succes. Die stijl hangt samen met de mate waarin hij/zij een lokale structuur kan creëren en samenwerkingspartners aan zich weet te binden en zo een duurzame projectorganisatie kan opbouwen. Zo blijkt: hoe groter het draagvlak bij het onderwijs en bijvoorbeeld jongerenloketten, hoe groter de kans op een blijvende goede instroom van jongeren en het voorkomen van voortijdige uitval. Maar ook blijkt: hoe duidelijker het profiel van de gekozen doelgroep, hoe makkelijker die kan worden bereikt. “Projectleiders met een sterke langetermijnvisie hebben meer succesvolle mentorkoppels en meer groeipotentie, terwijl degenen die hoog scoren op verbindend leiderschap er beter in slagen om mentoren te behouden. Ook daarin is stijl bepalend.”

Maar hoe behoud je mentoren? Volgens Vos helpt een goede training en ondersteuning in het begeleiden van jongeren. Met name met intervisie houd je mentoren betrokken bij het project. Ook is het vanuit de organisatie belangrijk om reële resultaatverwachtingen voor te spiegelen. “Een aantal jongeren haakt af vanwege motivatieproblemen. De kans daarop is groter, als ze geen duidelijke doelen voor ogen hebben. Bij risicjongeren is de kans op uitval het grootst. Maar weet de mentor deze jongeren binnenboord te houden, dan blijkt de groei in zelfvertrouwen zelfs sterker te zijn dan bij de andere groepen jongeren.” De organisatie moet mentoren hierop voorbereiden, benadrukt Vos. Doen ze dat niet, dan is de kans groot, dat een mentor niet voor een tweede termijn gaat.

De vrijwilligers van een mentorproject zijn niet alleen jonger en hoger opgeleid in vergelijking met andere vrijwilligers, maar doen ook vaker betaald werk.

Een andere wereld

Veel projectleiders scoren, aldus Vos, in het onderzoek hoog op sociale ondersteuning en het onderhouden van relaties, maar laag in het concreet maken van hun visie en de meerwaarde van een mentorproject. "Terwijl dat juist de sleutel is om sociale partners aan je te verbinden. Vooral het bedrijfsleven. Die willen concreet weten wat ze eraan hebben. Kunnen ze zich ermee profileren? Wat is hun rendement op de lange termijn? Op dat vlak werden wisselende resultaten behaald. Het bedrijfsleven is echt een andere wereld, met een andere taal. En wie die taal spreekt of de daarbij passende leiderschapsstijl hanteert, boekt meer succes."

De sociale sector zat te lang op haar eigen welzijnseiland, zegt Vos. De huidige crisis dwingt de sector echter om over haar grenzen heen te kijken. Gemeenten draaien steeds vaker de geldkraan dicht, aldus Vos. En daardoor groeit de noodzaak om andere geldstromen aan te boren. Strategisch leiderschap wordt steeds belangrijker. "Want wie zich in die strijd niet weet te positioneren, sterft straks een stille dood."

Resultaten in beeld

fig 1. Integratief onderzoeksmodel waarin de verschillende niveaus met elkaar in samenhang gebracht worden.

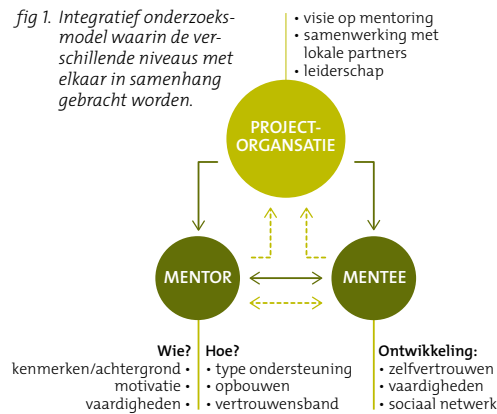

fig 2. De ontwikkeling van zelfvertrouwen en vaardigheden gemeten in rapportcijfers van 1 t/m 10.

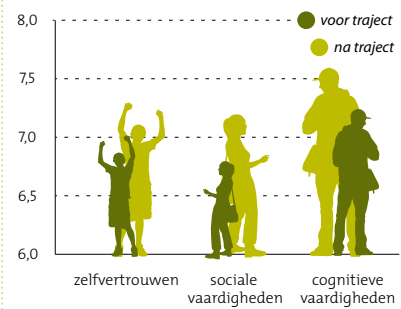

fig 3. De leiderschapskwaliteiten van de projectleiders gemeten in rapportcijfers van 1 t/m 10.

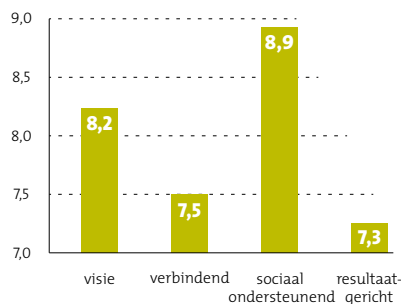

fig 4. Duurzame inzet mentoren: hoe blijven mentoren verbonden aan het project?

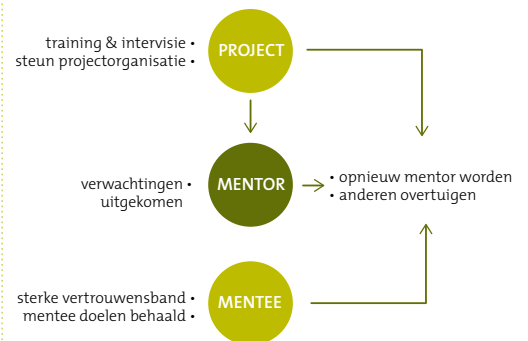

fig 5. Belangrijkste motieven van vrijwilligers om mentor te worden:

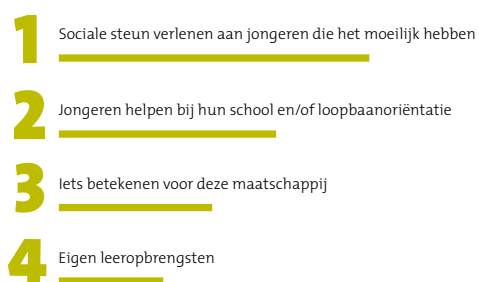
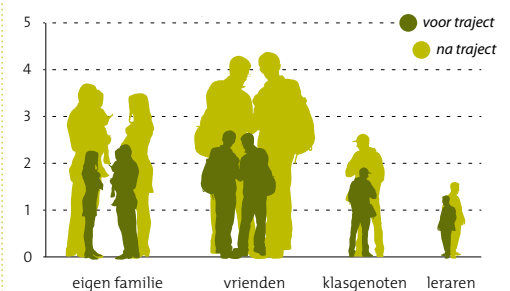

fig 6. Ontwikkeling van sociaal netwerk onder jongeren: aantal personen waar je terecht kunt als het even niet meezit

Van 2008 tot 2012 volgde het ISW 25 projecten met uiteenlopende doelgroepen: van basisschoolleerlingen tot werkzoekende jongeren in de leeftijdsgroep van 12 tot en met 23 jaar. Het onderzoek is gebaseerd op honderden vragenlijsten en interviews onder jongeren, mentoren, projectleiders, projectmedewerkers en lokale samenwerkingspartners. Betrokken onderzoekers zijn dr. Menno Vos, Hanneke Pot en dr. Aafje Dotinga. Het volledige rapport staat op www.oranjefonds.nl/mentorprojecten

De mentor als steun en toeverlaat

Hij stond aan de wieg van mentoring in Nederland. Hoogleraar Maurice Crul onderzoekt en volgt al twintig jaar lang mentorprojecten in binnen- en buitenland. "Zonder de Turkse gemeenschap had het idee in Nederland nooit zo'n hoge vlucht genomen."

De benaming goeroe voert misschien iets te ver. Toch is Maurice Crul een van de weinige onderzoekers die zich zo stelselmatig en zo lang al bezighoudt met het onderwerp mentoring.

Begin jaren negentig deed hij een onderzoek naar de hulp, keuzes en kansen in de schoolloopbanen van Turkse en Marokkaanse jongeren van de tweede generatie. Daaruit bleek dat jongeren die hulp kregen van oudere broers en zussen meer succes hadden dan hun leeftijdgenoten. "Een soort van mentoring nog voordat het die benaming had," zegt Crul lachend op zijn kamer op de Erasmus Universiteit Rotterdam.

De Turkse studentenorganisatie SOEBA in Utrecht stond in Nederland, volgens hem, aan de wieg van mentoring. Vier studenten gaven begin jaren '90 als vrijwilligers bijles aan scholieren van de middelbare school. "Mijn Turkse collega Adem Kumcu van het Instituut voor Migratie en Etnische Studies (IMES) die het organiseerde, zag die vier studenten als een soort oudere broers en zussen van de scholieren, maar dan in geïnstitutionaliseerde vorm.

Vlak daarna begonnen we met een-op-een begeleiding. En vanaf dat moment heette het mentoring. De Turkse studenten gingen met hun aanbod de boer op, op zoek naar leerlingen en zo belandde het uiteindelijk in het onderwijs. Bestemd voor alle jongeren: niet alleen de Turkse, Marokkaanse, maar ook autochtone. Maar zonder die Turkse gemeenschap had mentoring nooit zo'n hoge vlucht genomen in Nederland", benadrukt Crul.

Maakt dat mentoring eerder geschikt voor allochtone jongeren dan voor autochtone?

"In de Marokkaanse en Turkse cultuur is het vanzelfsprekender dat mensen die het ver hebben geschopt ook iets teruggeven aan de gemeenschap. Op mentee niveau bestaat er tussen bevolkingsgroepen geen verschil: bij beide groepen jongeren spelen dezelfde dingen. Het onderwijs raakte de afgelopen jaren erg versnipperd. Leerlingen hebben vakleraren, een klassenmentor en voor sociaal-emotionele problemen een psycholoog of een maatschappelijk werker. Niemand heeft meer het overzicht, maar bij de externe mentor komen al die onderdelen bij

elkaar: schoolzaken en ook sociale problemen. Dat is de essentie van mentoring: een persoon bij wie je alles kwijt kunt.”

Werkt mentoring dan in alle gevallen?

“De eerste initiatieven richtten zich op leerlingen die net een extra zetje nodig hadden, zodat ze wel naar de havo of het vwo konden doorstromen. De zogeheten high potentials. Voor hen werkt mentoring het best, heb ik lang gedacht. Maar ik ben daar iets van teruggekomen. Want in de praktijk kregen juist de jongeren die al opgegeven waren een mentor toebedeeld vanuit het onderwijs of de hulpverlening. Daartegen heb ik me lang verzet, omdat je van een mentor geen wonderen kan verwachten. Die moet je niet met een enorme zware sociale problematiek opzadelen. Het is geen professional, maar een vrijwilliger die het ook nog eens naast zijn werk of studie doet. In de zoektocht naar mentees kwamen de high potentials echter minder vaak boven drijven; scholen en de jeugdhulpverlening droegen toch vaak moeilijke gevallen aan. Nu denk ik dat mentoring ook voor deze groep

zinnig is, als je maar andere doelen formuleert. De potentiële opbrengst voor kinderen die via hun mentor gangbare sociale codes leren, in plaats van er direct op los te slaan, is natuurlijk ook groot. Net zo goed als die van een jongere die van de mavo naar de havo doorstroomt. Alleen moet je dan wel de training en de duur aanpassen. Bijvoorbeeld niet een, maar twee jaar begeleiding geven.”

Hoe belangrijk zijn trainingen voor het succes?

“Het is niet zo dat je twee mensen bij elkaar brengt en er dan een wonder gebeurt. Zo eenvoudig is het niet. Daarom hebben advies- en onderzoeksbureau Sardes en ik destijds gezamenlijk een methodiek ontwikkeld, met daarin onderdelen als intervisie en trainingen. Een mentor moet allerlei vaardigheden ontwikkelen, bijvoorbeeld leren hoe jongeren leren. Zij moeten niet hun huiswerk gaan maken, maar weten wat ze moeten doen bij sociaal-emotionele problemen, wat hun verantwoordelijkheid daarin is. Zonder training moet je niet aan mentoring beginnen en nog belangrijker: zet een goede projectorganisatie neer.” »

*Mentoren
leren iets
over een
deel van
de samen-
leving, die
ze niet
zouden leren
kennen via
hun werk
of de clubs
van hun
kinderen.*

Waarom moet een projectorganisatie voldoen?

“Die Turkse studenten merkten al vrij snel dat de school een moeilijk doordringbaar bastion is, waar je niet zomaar binnenkomt. Toch moet je die moeite doen, want zonder jongeren heb je geen mentorproject. Een goede projectorganisatie bestaat uit een projectleider die verantwoordelijk is voor het geheel, alle contacten onderhoudt met de betrokkenen, waaronder de school, weet bij wie hij moet zijn en publiciteit genereert voor het project. Dat is een van de winstpunten van dit programma, dat het ook geld mag kosten. Dat je niet voor een dubbeltje op de eerste rang hoeft te zitten. Een projectorganisatie optuigen kost geld. Je hebt niets aan projecten waar mentoren na een half jaar weglopen omdat het een zootje is. Binnen een jaar is het dan afgelopen met het project.”

Hoe moeten projectorganisaties verder als ze geen financiers aan zich weten te verbinden?

“Dan kom ik toch weer terug op de voorbeelden uit de Turkse gemeenschap. Bij het Educatief Centrum de Witte Tulp in Amsterdam - gerund door een team van vrijwillige professionals, studenten en ouders - betalen Turkse ouders een bijdrage; sponsors uit het Turkse MKB en het bedrijfsleven op de Zuid-As leggen de rest bij. Let wel: het gaat om ouders die het niet breed hebben. De overheid sponsort niet meer zomaar projecten, de welzijns wereld zal zelf een oplossing moeten bedenken. De Witte Tulp wilde niet meer afhankelijk zijn van de overheid en haar waan van de dag. En dat was nog voor de crisis toesloeg. Destijds noemde ik de mensen van de Witte Tulp de mobiele telefoongeneratie, strak in het pak. Een aantal kwam zelf uit het bedrijfsleven, sprak dus ook die taal. Wat ze goed deden, was hun eigen warme netwerk aanspreken. Bedrijven interesseert het niet zoveel wat exact de inhoud is van een project, als het maar goed klinkt en hun logo er mooi op staat. Ze willen gewoon goed doen en dat aan een breed publiek laten zien. Ik zou organisaties aanraden net als de Witte Tulp gebruik te maken van het warme netwerk van de mentoren. Vraag degenen die in het bedrijfsleven werken om een introductie. Daar begint het mee, met die warme contacten. Daarmee gaat een compleet nieuwe wereld open.”

Sinds juni 2012 is Maurice Crul hoogleraar Onderwijs & Diversiteit aan de Vrije Universiteit (VU). Hij voert momenteel een internationaal onderzoek uit naar de factoren die bijdragen aan succesvolle school- en werkcarrières van de tweede generatie jongeren van Turkse en

Marokkaanse afkomst (<http://www.elitesproject.eu/elites>). Vanuit de VU voert Crul een evaluatieonderzoek uit naar een Amsterdams mentorproject van de Stichting Kennis en Sociale Cohesie, waarbij meer dan vierhonderd leerlingen worden ondervraagd over de begeleiding door studenten uit het hoger onderwijs. Maurice Crul is lid van de begeleidingscommissie van het evaluatieonderzoek Stimuleringsprogramma Mentorprojecten dat verricht wordt door het Instituut van Integratie en Sociale Weerbaarheid in opdracht van het Oranje Fonds.

Is dat ook een bijkomend voordeel van mentoring, dat mensen elkaars werelden en culturen leren kennen?

“Ja, want de mentoren zijn vaak hoog opgeleide, werkende veertigers. Maar de mentees zijn niet hoog opgeleid. Die komen uit een heel andere wereld. Mentoren leren zo iets over een deel van de samenleving die ze niet zouden leren kennen via hun werk of de voetbalclub van hun dochter of zoon. Destijds kwam na de dood van Theo van Gogh het mentorproject GOAL pas goed op gang. Amsterdammers kwamen geschokt tot de conclusie dat ze elkaar ook niet goed kenden. En tot het besef dat ze geen Turkse of Marokkaanse vrienden hadden, daarom gaven ze zich op voor het mentorproject. Dat was een manier om op een ongedwongen wijze een andere cultuur te leren kennen. En een-op-een werkt dat het best in plaats van met twintig mensen thee gaan drinken. Want anders leer je elkaar niet persoonlijk kennen.”

U bent een voorstander van een-op-een begeleiding, heeft u persoonlijk ook ervaring met het hebben van een coach?

“In mijn vakgebied is dat standaard. Ik ben als promovendus vier jaar lang begeleid door twee mensen. Nu begeleid ik zelf masterstudenten en promovendi. Coachen en sturen is een integraal onderdeel van mijn werk. Individueel kun je mensen beter geven waar zij behoefte aan hebben. Bij een grote groep is dat lastiger. Ik ben zelf geen goede groepscoach. Een jaar lang was ik coach van het voetbalteam van mijn dochter en ze hebben geloof ik maar een wedstrijd gewonnen. Maar dan nog: ook een-op-een coaching hoeft niet altijd tot succes te leiden. Je leert iemand een vak, maar zelfs de meest briljante student haalt niet altijd de eindstreep. Meer factoren spelen daarbij een rol, zoals doorzettingsvermogen en motivatie. Coach zijn is meer dan alleen de lesstof overbrengen, ook de sociale, emotionele en individuele ontwikkeling van de mentee horen erbij. Het bewijs dat het werkt zie ik bij mijn eigen postdoc medewerker. Ze coacht studenten zoals ik het haar leerde en ik zie het bij de Turkse jongeren die nu zelf mentor zijn. Als de volgende generatie het overneemt, dan werkt het echt.”

Betekent die alsmat groeiende vraag naar mentoren, dat de samenleving verandert?

“Bij GOAL in Amsterdam wilden mensen iets terug doen voor de samenleving. Dat de gemeenschap uit elkaar groeit, daaraan kun je als individu niet veel doen. Maar als je mentor wordt, dan breng je zelf iets meer samenhang aan. Vroeger was je lid van de katholieke buurtvereniging en hielp je de buurjongen met zijn huiswerk. Nu kun je je opgeven bij een organisatie die dat voor je organiseert. Dat is net zo waardevol als vanuit verenigingsverband. Misschien is het wel een trend dat we meer dan in de jaren '90 bewust willen doen aan zingeving. Dat zie je ook in het bedrijfsleven. Geld verdienen is leuk, maar niet alles. Zat de vrijwilliger voorheen in een verdomhoekje, nu is het statusverhogend als je vertelt vrijwilliger te zijn. Het maatschappelijk bewustzijn leeft.” «

Meer dan vierduizend jongeren én vrijwilligers verspreid over heel Nederland meldden zich de afgelopen vier jaar aan voor een mentorproject. Van verschillende leeftijden, met uiteenlopende opleidingen en achtergronden: van Herman en Maya, Leona en Daniëlle tot Mohamed en Zoë. Mentoring vergrootte de kansen van al deze jongeren op een diploma, werk of een stabiele leefomgeving. Het gaf de vrijwilligers niet alleen een goed gevoel, maar verrijkte ook hun eigen wereld. Hier een kleine greep uit al die bestaande koppels, die lief en leed met elkaar deelden.

Heves en Martina
Vincent en Raymond
Manon en Mohammed
Marie Louise en Ramiena
Taco en Joey | Sander en Brett
Nadira en Mariska | Bas en
Vincent | Herman en Maya | Harry
en Gerald | Julien en Ton Maarten en
Tibor | Tanja en Lusine | Leona en Daniëlle
Cecilia en Edward | Maria en Seher | Joop en
Youssef | Dorra en Jody | André en Imane | Mohamed
en Zoe | Kylee en Nina | Johan en Wout | Truus en Sanne
Carol en Patricia | Rosalie en Nesrine | Jantine en Carolyne | Peter
Paul en Quinten | Rienk en Imran | Marieke en Adajisa | Maria en Xenia
Mathilde en Jordy | Samra en Lonneke | Claudia en Nicole | Sander en Brett
Manon en Mohammed | Marie Louise en Ramiena | Bas en Vincent | Taco en Joey | Vincent
en Raymond | Heves en Martina | Herman en Maya | Harry en Gerald | Nadira en Mariska | Julien
en Ton | Maarten en Tibor | Tanja en Lusine | Leona en Daniëlle | Cecilia en Edward | Maria en Seher | Joop en
Youssef | Dorra en Jody | André en Imane | Mohamed en Zoe | Kylee en Nina | Johan en Wout | Truus en Sanne | Carol en
Patricia | Rosalie en Nesrine | Jantine en Carolyne | Peter Paul en Quinten | Rienk en Imran | Bob en Heleen | Marian en Sadilla

Colofon

Het Oranje Fonds Magazine over mentoring in Nederland is een eenmalige uitgave van het Oranje Fonds ter gelegenheid van de afsluiting van het vierjarig Stimuleringsprogramma Mentorprojecten.

Coördinatie en concept Julia Dotulong **Redactie** Esther den Breejen (Oranje Fonds) en Julia Dotulong **Teksten** Bas Arends, Julia Dotulong, René van der Meer, Saskia Vonk, Ineke Westbroek, Niels van Zeven, Yvonne Zonderop **Eindredactie** Ellen de Vries **Columns** Burgemeester Ahmed Aboutaleb (gemeente Rotterdam), Jochem Uytdehaage, Roos Moggré **Aan dit nummer werkten verder mee** Charlotte Bogaert, Shamrock Jeroen Klaver, Ruud Pos, Lilian van Rooij, Robin Utrecht, Ruben Timman, Erik van 't Woud, Jeannette Schols, Maurice Crul, Sporttop, Gemeente Rotterdam, NOS, Vrije Universiteit Amsterdam **Ontwerp en realisatie** Romijn Design **Druk** Klomp Grafische Communicatie **Redactieraad** Bas Arends, Anne Maljers, Niels van Zeven **Met dank aan** Floris Zijlstra, Jonne Boesjes **Uitgave** Oranje Fonds Utrecht, december 2012.

A young boy with short brown hair and a small earring is standing in a schoolyard. He is wearing a red zip-up jacket over a blue shirt and white pants. He has a black and red backpack on his back. He is looking towards the camera with a slight smile. The background shows a paved area with several bicycles parked, a building with a red and yellow facade, and a security camera on a pole. The lighting suggests it's late afternoon or early morning.

Gezocht: iemand die me helpt met
huiswerk plannen m/v

Als maatje kunt u bijvoorbeeld wekelijks een brugklasser coachen. We hebben voor al onze projecten veel vrijwilligers nodig.

Kijk op ikwordmaatje.nl

Oranje Fonds Brengt ons bij elkaar.
voor sociale initiatieven